

Kultūros ir meno projektų bei procesų stebėsenos ir analizės modeliavimo sistema

Muzikos sritis

Ekspertinio vertinimo ataskaita

Ši ataskaita yra tyrimo *Stebėsenos, analizės ir modeliavimo sistemos kokybinių rodiklių nustatymas. Muzikos sritis*, vykdomo siekiant sukurti Kultūros ir meno projektų ir procesų stebėsenos ir analizės modeliavimo sistemą (SAMS), dalis.

Parengė prof. dr. Rima Povilionienė

Santrauka parengta vykdant projektą „Kultūrinės plėtros projektų ir procesų valdymo, stebėsenos ir analizės sistemos sukūrimas ir išbandymas“.

Projektas bendrai finansuojamas iš Europos socialinio fondo lėšų (Projekto Nr. 10.1.1-ESFA-V-912-01-0033).

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Lietuvos kultūros tarybai priklauso autorių turtinės teisės atgaminti bet kokia forma ar būdu, išleisti ir viešai skelbti (visą ar dalimis), įskaitant padarymą viešai prieinamu kompiuterių tinklais, tyrimą ir visas pateiktas rekomendacijas. Šios informacijos naudojimas galimas mokslo ir nekomerciniais tikslais, nurodant cituojamą šaltinį.

Autorių išreikštas požiūris nebūtinai sutampa su Lietuvos kultūros tarybos.

Turinys

Ataskaita	4
Muzikos sritis.....	6
Muzikos srities plėtros procesas, jo sklaida	7
Muzikos srities veiklos ir produktai	8
Muzikos srities proceso ir projekto kokybę identifikuojantys kriterijai ir jų aprašai.....	9
Muzikos srities procesą ir projektą identifikuojantys rodikliai ir jų aprašai	10
Anketa-klausimynas.....	12
Rekomendaciniai teiginiai	13
Lietuvos muzikos sektoriaus apklausa	14
Apklausos atsakymų suvestinė.....	16

Ataskaita

Remiantis Lietuvos kultūros politikos strategijos „Kultūra 2030“ turiniu, kultūra yra lemiamas nacionalinės pažangos, asmens ir bendruomenės savivertės, įvairių kūrybingumo formų bei inovacijų veiksnys. Be kultūros veiksnio neįmanoma šiuolaikiška politinės demokratijos raida, ekonominis augimas, socialinė darna ir visavertis kiekvieno Lietuvos piliečio gyvenimas.

Įgyvendinant šį ekspertinį tyrimą bei formuluojant galutinės ataskaitos teiginius, veikla buvo vykdoma šiomis kryptimis: buvo gilinamasi į esamus kultūros procesų ir kultūros lauko apibrėžimą formuluojančius dokumentus (nacionalinio ir tarptautinio lygmens dokumentai / teisės aktai, tyrimai, stebėsenos išvados ir pan.); 2019 m. gruodį buvo vykdoma Lietuvos muzikos sektoriaus apklausa, siekiant įvertinti muzikos sektoriaus veiklos ir finansavimo situaciją bei suformuluoti techninėje specifikacijoje įvardytus uždavinius. Analizuoti dokumentai, šaltiniai:

- Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“;¹
- Lietuvos kultūros politikos strategijos „Kultūra 2030“;²
- Europos Komisijos iniciatyva „Music Moves Europe“ MME;³
- Europos Komisijos deklaracija „Creative Europe 2021-2027“;⁴
- Jungtinių Tautų deklaracija „Tvarus vystymasis 2030“.⁵
- LRS 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu patvirtintos Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ modelis yra formuojamas remiantis trimis esminiais prioritetais, tai:

1. sumani ekonomika; 2. sumanus valdymas ir 3. veikli, solidari, nuolat besimokanti ir tobulėjanti, sumani visuomenė. Sumanios visuomenės formavimo procesuose aktualizuojama kultūros svarba, poveikis visuomenei; greta materialių gerovės elementų kaip ne mažiau svarbūs nurodomi kūrybiškumas ir kritinis mąstymas, kurie prilyginami šalies ištekliams. Vienu pagrindinių fokusų, kuriant sumanią visuomenę, tampa asmens sąlyčio su kultūra formavimas ir ugdymas. Pažangos strategijoje nurodoma, kad sąlytis su kultūra neapsiriboja vien fiziniu tam tikrų produktų vartojimu (pvz., muziejų, parodų, teatrų, koncertų lankymu). Tai yra „visuomenės savivokos ir saviraiškos kultūra, kurianti pridėtinę vertę įvairiose visuomenės gyvenimo srityse“, todėl kaip prioritetai nurodomi: „kultūrinės ir meninės raiškos“ skatinimas, „aukštos kokybės kultūros paslaugų“ plėtojimas, o paslaugos turi būti įvairios ir prieinamos. Tokioms sąlygoms susidaryti ir funkcionuoti yra reikalinga:

- įgyvendinti „viešųjų kultūros institucijų plėtrą ir jų integraciją“,
- skatinti „visuomenės dalyvavimą kultūros procesuose“,
- skatinti „tarptautinius kultūrinius mainus ir tarptautinį kūrėjų judrumą“,
- „didinti kultūros sklaidą Lietuvoje ir užsienio valstybėse“.

1 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>

2 https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAP/8e579f21682011e99684a7f33a9827ac/afd14f50730d11e99ceae-2890faa4193/format/ISO_PDF/

3 https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/music-moves-europe_en

4 https://www.emc-imc.org/fileadmin/Events/EMC_webinars/Cultural_policy_webinar/EU_cultural_policy_webinar_February_2020_final.pdf

5 2030 Agenda for Sustainable Development: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

Pažangos strategijoje kultūrai, taip pat ir muzikai, priskiriamas tikslas siejamas su visuomenės kūrybiškumo skatinimu, tapatybės stiprinimu, – t. y. kultūringa, kultūriškai edukuota visuomenė. Šis Pažangos strategijos prioritetas atitaria Europos Komisijos gairėse įtvirtintam „kūrybiškos Europos“ konceptui. Muzikai šiose gairėse tenka vienas iš strateginės iniciatyvos vaidmenų, – vienas pagrindinių argumentų dėl ypatingos / išskirtinės muzikos lauko svarbos aplinkai yra tas, kad muzika pasiekama bene didžiausios auditorijos, todėl turi lemiamos įtakos visuomenės pokyčiams ir yra esminė formuojant europinės kultūros įvairovę⁶ (Europos Komisijos iniciatyva „Music Moves Europe“ MME, įgyvendinama nuo 2015 m.).

Pažangos strategijoje akcentuojama, kad yra būtina sąveika, partnerystė tarp kultūros ir „įvairių gyvenimo sričių“. Pastaruoju Pažangos strategijos teiginiu skatinama remtis siekiant muzikos srities apibrėžimo ne tik kultūros kontekste, bet ir santykių su socialiniais, politiniais, ekonominiais bei kitais kontekstais. Apie muzikos ekonominį aspektą pasisakoma ir MME, kur teigiama, kad muzikos veiklas iš esmės įgyvendina smulkusis ir vidutinis verslas, tačiau turintis stiprų ekonominį poveikį⁷.

Nors 2012 m. birželio 20–22 d. Jungtinių Tautų surengtoje tvaraus vystymosi konferencijoje Rio+20 buvo aktualizuojamos pagrindinės septynios problemos: darbas, energija, miestai, maistas, vanduo, vandenynai ir stichinės nelaimės, UNESCO šioje konferencijoje pasisakė už pasaulinę kampaniją, teigiančią, kad ateities vizija yra neatsiejama nuo kultūros⁸; Europos Komisijos deklaracijose (pvz., „Creative Europe 2021–2027“) taip pat pasisakoma už kūrybinės Europos viziją, inicijuojant šios srities biudžeto padidinimą, papildomų kultūros finansavimo schemų kūrimą⁹.

Vis dėlto reikia pasakyti, kad globalios politikos akiratyje kultūros pozicionavimas išlieka kontroversiškoje, galima sakyti, periferinėje pozicijoje. Pavyzdžiui, 2015 m. rugsėjo 25 d. Jungtinių Tautų viršūnių susitikime patvirtintos „Tvaraus vystymosi 2030“ deklaracijos turinys, įvardijantis 17 pagrindinių tvaraus vystymosi siekiamybių ir tikslų; šiame dokumente dėmesio akiratyje figūruoja švarios energijos, natūralių ekosistemų, sveikos gyvensenos, tolygios raidos / edukacijos, inovacijų ir pan. prioritetai, tačiau kultūra „ištransportuota“ į išvardytų tikslų užribį ir nėra tarp pagrindinių plėtros politikos objektų¹⁰.

6 „Music constitutes an important pillar of European culture and is probably the cultural and creative sector with the largest audience reach. It is an essential component of Europe’s cultural diversity and it has the power to bring positive changes in society.“ (MME, https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/music-moves-europe_en)

7 „Music has also a great economic importance: the sector, based on small and medium businesses, employs more people than the film industry and generates more than 25 billion Euros of revenue annually.“ (ten pat)

8 ‘The Future We Want Includes Culture’, <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/culture-and-development/the-future-we-want-the-role-of-culture/>.

9 „Creative Europe 2021-2027“, EU kultūros politikos 2020 m. vasario 6 d. Surengtame internetiniame seminare (webinar) pristatyti sprendiniai/siūlymai, https://www.emc-imc.org/fileadmin/Events/EMC_webinars/Cultural_policy_webinar/EU_cultural_policy_webinar_February_20_20_final.pdf.

10 <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>, 2030 Agenda for Sustainable Development: Goal 1. End poverty in all its forms everywhere; Goal 2. End hunger, achieve food security and improved nutrition and promote sustainable agriculture; Goal 3. Ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages; Goal 4. Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all; Goal 5. Achieve gender equality and empower all women and girls; Goal 6. Ensure availability and sustainable management of water and sanitation for all; Goal 7. Ensure access to affordable, reliable, sustainable and modern energy for all; Goal 8. Promote sustained, inclusive and sustainable economic growth, full and productive employment and decent work for all; Goal 9. Build resilient infrastructure, promote inclusive and sustainable industrialization and foster innovation; Goal 10. Reduce inequality within and among countries; Goal 11. Make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable; Goal 12. Ensure sustainable consumption and production patterns; Goal 13. Take urgent action to combat climate change and its impacts; Goal 14. Conserve and sustainably use the oceans, seas and marine resources for sustainable development; Goal 15. Protect, restore and promote sustainable use of terrestrial ecosystems, sustainably manage forests, combat desertification, and halt and reverse land degradation and halt biodiversity loss; Goal 16. Promote peaceful and inclusive societies for sustainable development, provide access to justice for all and build effective, accountable and inclusive institutions at all levels; Goal 17. Strengthen the means of implementation and revitalize the global partnership for sustainable development.

Atsižvelgiant į globalios politikos tendencijas, darytina išvada, kad, atliepiant tarptautinių mastų įtvirtintiems tikslams, kultūra / muzika privalo reaguoti ir skatinti integravimąsi / koreliaciją su įvardytomis sferomis. 2020 m. birželio 4–7 d. Bonoje (Vokietija) planuojamas 9-asis Europos muzikos forumas savo diskusijų lauką fokusuoja į klimato kaitos problematiką, siekia nagrinėti muzikos ir ekologinio tvarumo sąveiką¹¹. Juolab Europos Muzikos Taryba (*European Music Council*) pažymi, kad sparti technologijų raida iš pagrindų pakeitė kultūros lauko funkcionavimą ir kultūros produktų formas (kaip antai knygos produkto tiek spausdinta popierine, tiek elektronine versija lygiavertis funkcionavimas); atitinkamai būtina persvarstyti televizijos, radijo, muzikos paskirtį, kurią Europos Muzikos Taryba apibrėžia kaip kultūros paslaugas (palyginimui: JAV įtvirtinta priešinga pozicija – šios medijos atlieka informacijos sklaidos ir telekomunikacijų paslaugas).

Muzikos sritis

Muzika kaip meno forma (konkretūs objektai) ir kultūrinė veikla apima įvairius ir akademinės, ir populiarios muzikinės kultūros objektus ir reiškinius. Per neverbalią komunikaciją muzika suteikia galimybę: reikštis pavienio žmogaus / grupės kūrybiniam potencialui; įgyvendinti tiek socialinį bendravimą, tiek kultūrinį bendradarbiavimą, tiek sąveikauti su kitomis sferomis (technologijomis, ekonomika, ir t. t.). Kūrybinis, kultūrinis ir praktinis muzikos meno pobūdis daro poveikį kognityviniams gebėjimams, plečia supratimą, žiniomis pagrįstus intelektualius, kritinio mąstymo, techninių įgūdžių valdymo ir kontekstualios informacijos valdymo gebėjimus. Tai leidžia formuotis išsilavinusiai, kūrybiškai, atvirai inovacijoms ir tolerantiškai nuomonių įvairovei asmenybei.

Muzika yra pajėgi veikti virtualiose erdvėse, medijų ir kūrybinių industrijų terpėse; dalyvauti informacinių technologijų taikymo, ekonominiuose procesuose. Muzikinių veiklų turinyje galima išskirti: muzikos klausymosi / atlikimo / interpretacijos praktikas ir viešą meninę veiklą (koncertai, meno projektų pristatymai ir pan.); kūrybą / kūrybinių darbų rengimą; muzikos mokslo kryptį; kultūrinį ir socialinį lauką apimančią kryptį, orientuotą į aktualius kultūros ir meno lauko klausimus, menininko veiklos specifika ir galimybes, informacinių technologijų ir inovacijų taikymo mense galimybes ir pan.

11 "Climate Action: Music as a Driver for Change", <https://www.emc-imc.org/events/european-forum-on-music-2020/>.

Muzikos srities plėtros procesas, jo sklaida

Atsižvelgiant į Lietuvos kultūros politikos strategijoje „Kultūra 2030“ suformuluotą strateginį tikslą „Darnios visuomenės ir gerovės kūrimui įtrauki kultūra“, muzikos sritis savo veiklomis (paslaugos, produktai) prisideda prie kultūros lauko formavimo (meninės vertės, kūrybinio), ekonominio, socialinio lauko plėtros, sąveikos su technologijomis. Muzika atlieka kompleksinį – emocinį, fizinį ir intelektualų – poveikį ir tokiu būdu gali būti suvokiama kaip universalus kūrybinio ir socialinio aktyvumo būdas. Lietuvoje nesama suformuotos šios srities plėtros strategijos, šios strategijos kūrimas patenka ir tarp Europos Komisijos aktualių prioritetų kultūros politikoje.

Kultūros ir meno kontekste muzikos srities plėtros procesas siejamas su kūrybine asmenybe, jos formavimu ir menine veikla, šios asmenybės kuriamais meno produktais (turinčiais aukštą meninę, išliekamąją vertę).

Socialiniuose, politiniuose, ekonominiuose kontekstuose, kituose su muzikos sritimi susijusiuose kontekstuose. Su muzikos industrija siejamos muzikos srities veiklos prisideda prie ekonominės plėtros, atitinkamai visuomenės įsitraukimo / dalyvavimo šioje industrijoje. Muzikos ekonominę vertę sukuria jos dalyvavimas kultūrinio turizmo sektoriuje. Dominuoja nuostata, kad muzikos srities veiklos ir produktai iš esmės siejami su švietimu (neformaliojo ugdymo iniciatyvos ir pan.), socialine gerove (plačiai prieinami muzikos kultūros produktai, paslaugos) bei socialine aplinka, teikia naudą sprendžiant tokius klausimus kaip užimtumas, atskirties mažinimas, bendruomenių stiprinimas ir pan. Politiniu požiūriu muzikos srities plėtra prisideda prie Lietuvos tapatybės deklaravimo, žinomumo užsienyje, tarptautiniame kontekste. Tuo tarpu muzikos integracijos į specifines visuomenės gerovės formas, kaip antai sveikatos apsaugos (terapija ir pan.) kryptį, ar tiesioginio poveikio ekonomikai (muzikos produktų indėlis į BVP) faktoriai muzikinę veiklą vykdančiųjų požiūriu nėra tarp svarbių, įtaką darančių veiksnių. Muzikos srities sąveika su technologijų sektoriumi iš esmės skatina muzikos lauko atsinaujinimo, inovacijų procesus.

Nagrinėjant, kokie rodikliai gali nusakyti Lietuvos muzikos sektoriaus plėtrą, kaip prioritetiniai, apklausos duomenimis, išskiriami kiekybiniai ir naudos aspektai: struktūros augimas ir įvairovė (naujos renginių erdvės, agentūros, skirtingos paslaugos, auditorijos didėjimas, profesinės kvalifikacijos plėtra, patirties augimas, eksporto augimas, koprodukcija su užsieniu ir pan.), o ne kokybiniai, tokie socialiai / visuomeniškai svarbūs aspektai kaip dėmesys užimtumui, atskirčiai, diskriminacijai, sąveikos su viešojo gyvenimo sritimis didėjimas.

Muzikos srities procesas ir projektas: profesionaliosios kūrybos (profesionalių kūrėjų, teoretikų, auditorijos ir kt.) atžvilgiu; mėgėjų kūrybos (mėgėjų bendruomenės, auditorijos ir kt.) atžvilgiu

Profesionalių kūrybos atžvilgiu muzikos projektas suvokiamas kaip per tam tikrą laiką vykdoma veikla, prisidedanti prie muzikos srities plėtros; šioje veikloje dalyvauja asmenys / projekto vykdytojai, atliekantys konkrečius vadybos / organizavimo,

konceptualius / turinio / kūrybinius veiksmus, kurių tikslas ir uždaviniai siejami su meninės vertės paslaugos / produkto sukūrimu / gamyba. Atitinkamai šio projekto procesą koordinuoja, jame dalyvauja ir / ar vadovauja muzikos srities profesionalas (jų grupė). Muzikos srities profesionalu laikytinas asmuo, nuosekliai užsiimantis muzikos srities veikla kaip pagrindine savo profesine veikla (veiklos formos gali būti įvairios: nuo meno kūrybos, meno kritikos ir analizės iki veikimo kultūros / švietimo institucijose, vadybinių / organizacinių / techninių pareigų).

Mėgėjų kūrybos atžvilgiu muzikos projektas taip pat prisideda prie muzikos srities plėtros, kurios tikslas orientuotas ne tik į konkretų meninės vertės / intelektualų kūrinį ir jo sklaidą, bet ir į pačios visuomenės ugdymą bei tokio pobūdžio produktų, paslaugų įgyvendinimą. Muzikos srities mėgėjų kūrybos projektą gali įgyvendinti ir muzikos srities profesionalas, ir muzikos mėgėjas (kuriam veikla muzikos srityje nėra nuosekli, pagrindinė).

Muzikos srities projektai apima įvairius žanrus. Tačiau atliktos apklausos duomenys dėl muzikos srityje vykdomų projektų, organizuojamų renginių klausimo parodė akivaizdų akademinio lauko dominavimą klasikinės ir šiuolaikinės modernios muzikos sektoriuose. Atitinkamai aiškinantis profesionalaus *versus* mėgėjų meno sampratą, pastebėta, kad profesionalo kategorija yra tiesiogiai siejama su institucinėmis žiniomis (diplomu) ir vykdoma muzikine veikla (t. y. žinių / išsilavinimo ir patirties turėjimu), o ne gaunamu atlygiu už muzikinę veiklą. Kita vertus, profesionalo kategorija nėra tapatinama vien su akademinio lauku (pvz., klasikinės muzikos, operos ir pan. sfera), bet tolygiai pasiskirsto ir tarp džiaz, alternatyvios muzikos grupių.

Muzikos srities veiklos ir produktai

Atsižvelgiant į klausimyno duomenis, muzikos srityje vykdomuose projektuose, sumanymuose ir kt. dominuoja muzikos atlikėjo (48 %) ir pedagogo / dėstytojo / kviestinio lektoriaus (40 %) veiklos. Tuo tarpu tokia kūrybine veikla kaip autorius užsiima apie 30 % respondentų, ir tai palygintina su vadybininko, direktoriaus / meno vadovo veiklų skaičiumi. Atitinkamai būtų išskiriamos šios muzikos srities veiklos / veikiančiųjų funkcijos:

- atlikėjas, autorius, kūrėjas
- leidėjas
- pedagogas / dėstytojas / kviestinis lektorius, bibliotekos darbuotojas, edukacinė veikla
- kritika / žurnalistika, tekstų rašytojas (apžvalgos, kritika, interviu, pranešimai ir pan.)
- mokslininkas, knygų / monografijų / rinktinių autorius / rašytojas,
- konferencijos, tinklaveikos platformos

- garso režisieriaus, garso dizaineris, technikas (apšvietėjas), muzikos transliavimas, įrašai, filmavimai
- pagrindinis vadovas (direktoriaus, meno vadovo ir pan.), vadovas, grupės vadovas, choro vadovas
- prodiuseris, vadybininkas, renginių organizatorius, projekto vykdytojas, koordinatorius / asistentas, administravimas, komunikacija ir informacija
- klausytojas (atkreiptinas dėmesys, kad tarp atsakymų buvo įvardyta klausytojo veikla)

Šiomis veiklomis kuriami muzikos srities produktai būtų šie:

- Produktai, pateikiantys fiksuotą / išsaugotą rezultatą
  - garso / vaizdo įrašų leidinys (CD, DVD, kt. formatų pavidalu, skaitmeninis / virtualus formatas ir pan.)
  - natų leidinys
  - knyga, straipsnių rinktinė
  - fizinis / skaitmeninis (pvz., internetiniai) archyvas, duomenų bazė, katalogas
- produktai, nematerialūs / funkcionuojantys laike:
  - koncertas, kt. muzikos renginio formatas (opera, muzikinis spektaklis, performansas ir pan.)
  - konkursas, meistrėškumo kursai
  - konferencija, seminaras
  - festivalis, kitas ciklinis renginys (teminis, konceptualiai susijusių renginių ciklas)

Muzikos srities proceso ir projekto kokybę identifikuojantys kriterijai ir jų aprašai

Muzikos srityje įgyvendinamų projektų, kurių produktų ir paslaugų kokybę rekomenduotina vertinti remiantis šiais aspektais:

- kokybinis aspektas;
- kiekybinis aspektas;
- poveikio / naudos aspektas.

Tačiau konkretaus muzikos srities projekto pobūdis lemia nevienodą, skirtingų kriterijų taikymą priklausomai nuo projekto.

Kokybinio kriterijaus lauką apibrėžia projekto meninė ir kultūrinė vertė. Tai gali būti idėjos originalumo, turinio aktualumo aspektas; didelės rizikos sumanymai; inovatyvumas, sąveika su pažangiausiomis priemonėmis, būdais, technologijomis, kartu siejamas su istorine patirtimi ir pan.; intelektualinio ir kūrybinio turinio vertė bei kokybė; kvalifikacija ir patirtis; lietuvių kultūros tapatybės stiprinimo prioritetas.

Kiekybinio kriterijaus aspektas apima: poveikį kuo didesnei Lietuvos visuomenės daliai; prieinamumo ir platinimo skaičius (regionuose, interneto platformose, socialinės atskirties grupėms, nemokami renginiai etc.); bendradarbiavimo ir kofinansavimo laipsnio įvertinimą.

Poveikio / naudos kriterijus apibrėžia: numatomą socialinę naudą, padedančią spręsti visuomenės grupių problemas; perspektyvumą – jaunimo įtraukimą / skatinimą / ugdymą; ekonominį rezultatą, nusakantį muzikos produkto ar paslaugos paklausą; lygybę ir nediskriminavimą pagal lytį, tautybę, kalbą, socialinę padėtį, amžių, orientaciją, negalią ir pan.; poveikį tarptautiniam Lietuvos įvaizdžiui ir konkurencingumą tarptautiniu mastu; projektuojamą / numatomą poveikį tokioms viešojo gyvenimo sritims kaip sveikatos apsauga, švietimas ir pan.

Muzikos srities procesų ir projektų identifikuojantys rodikliai ir jų aprašai

Vertinant muzikos srities plėtrą bei įgyvendinamus projektus, produktus ir paslaugas, siūloma atsižvelgti į poveikį viešojo gyvenimo sritims; kokybinius ir kiekybinius rodiklius. Vis dėlto kiekvieno muzikos srities projekto atveju susiduriama su skirtingomis jo įvertinimui / nusakymui reikalingomis kriterijų ir rodiklių grupėmis bei nustatymo principais (priklausomai nuo projekto formato jie iš esmės skirtingi).¹²

Poveikio viešojo gyvenimo sritims (švietimui, socialinei aplinkai, sveikatos apsaugai, ekonomikai ir kt.) rodikliai padeda įvertinti muzikos srities proceso poveikį pagal tai, kaip prisidedama prie kultūrinės ir socialinės gerovės stiprinimo. Šie rodikliai nurodo daromą poveikį ekonomikai, verslo sektoriui (muzikos produktų ir paslaugų indėlis į BVP, eksporto / sklaidos rodikliai ir pan.), socialinei aplinkai (užimtumas / darbo vietų skaičius, užmokesčio dydis, atskirties mažinimas, bendruomenių stiprinimas, diskriminacijos problema ir pan.), sveikatos apsaugai (terapija ir pan.), švietimui (viešų erdvių kūrimas, neformaliojo ugdymo iniciatyvos ir pan.) ir pan.

Kokybinių rodiklių grupei priskiriami poveikis asmenybės raidai, šalies ir tarptautiniam įvaizdžiui (visuomenės estetinio skonio brandos, kritinės minties formavimas, valstybės reprezentavimas per kultūrą, muzikos eksporto augimas, koprodukcijos su užsienio kompanijomis daugėjimas ir pan.), muzikos srities specialistų profesinės

12 Palyginimui pateikiami Pažangos strategijoje 2030 įvardyti pažangos rodikliai, kurių siekiamybė (ne)tiesiogiai paveiktų ir kultūros sektorių. Jie siejami su vizijos įgyvendinimo ir sumanios visuomenės prioritetais:

- su vizijos įgyvendinimu siejami tokie rodikliai kaip gyvenimo kokybės indeksas, laimės indeksas, demokratijos, darnios visuomenės, pasaulio konkurencingumo ir globalizacijos indeksai;
- tarp sumanios visuomenės rodiklių: Europos vertybių tyrimo išskeltas prioritetas „visuomenės dalis, mananti, kad vaizduotė yra viena iš svarbiausių savybių, kurią vaikas turi įgyti namuose“; su edukacija siejami rodikliai: mokinių, atitinkančių bent 3-ią (iš 6-ųjų) mokymosi pasiekimų lygį, dalis; aukštųjų mokyklų reitingai; 30–34 m.
- asmenų, baigusiu aukštąjį ar jam prilygintą mokslą, skaičius; mokymasis visą gyvenimą; pilietinę savimonę / tapatybę parodantys aspektai: pilietinės galios indeksas; visuomenės dalis, kuri labai didžiuojasi savo šalies tapatybe; finansinės gerovės rodiklis – pajamų pasiskirstymo koeficientas (S80/S20); bei su sveikata siejamas rodiklis – vidutinė sveiko gyvenimo trukmė (vyrai / moterys). Mums aktualus turėtų būti kultūros vaidmenį nusakantis rodiklis – šalis turėti siekti kuo didesnio rezultato – „visuomenės narių, kurie linkę dalyvauti vykdant kultūrinę meninę veiklą, dalis“.

kvalifikacijos plėtra, praktinės patirties augimas, kontaktų stiprinimas ir pan., geografinės, demografinės, turinio įvairovės didėjimas: žanrų, lyčių, formatų, apimčių, lokacijų ir pan., kitų meno ir viešojo gyvenimo sričių sąveikos didėjimas, tarpdalykinių veiklų gausėjimas;

Kiekybinių rodiklių grupę apibrėžia auditorijos augimas (lankytojų, pirkėjų, perklausų, skaitytojų, atsiliepimų ir pan.), geografinė ir demografinė įvairovė: lyčių, amžiaus grupių, socialinių grupių, lokacijų (didmiesčiai, regionai Lietuvoje ir užsienyje), sukurto produkto / paslaugos įvertinimų / atsiliepimų skaičius, muzikos produktų ir paslaugų skaičiaus augimas, skirtingų muzikos srities dalyvių, t. y. specialistų, skaičiaus augimas, bendros muzikos sektoriaus struktūros augimas ir įvairovė (naujos renginių erdvės, agentūros, skirtingos paslaugos, asocijuoti dariniai ir pan.).

Rodiklių, pagal kuriuos rekomenduojama vertinti muzikos srities projekto kokybę, sąrašas taikytinas ir muzikos srities profesionalų, ir mėgėjų atžvilgiu:

- produktų (sukuriamų, inicijuojamų meno kūrinių, kitų produktų – garso įrašų, leidinių, etc.) skaičius
- dalyvių (kūrėjų / kompozitorių, atlikėjų, auditorijos / klausytojų, kvalifikacijos seminarų lankytojų ir pan.) skaičius
- dalyvių demografinio, geografinio pasiskirstymo, pagal lytį, išsilavinimą skaičius
- dalyvių pasiskirstymo pagal konkretaus muzikos srities produkto / paslaugos vartojimą skaičius
- turinio formavimo / koncepcijos (repertuaro, žanrų įvairovės, nacionalinės muzikos kūrinių) skaičius
- renginių (festivalių, koncertų, konferencijų, seminarų, etc.) skaičius
- institucijų (koncertinių įstaigų, muzikos srityje veiklą vykdančių kt. organizacijų, taip pat – švietimo sektoriaus / bibliotekos, mokyklos, et.) skaičius
- įvertinimų, pripažinimo (šalies, tarptautiniu mastu) skaičius
- patentų / atradimų / inovacijų skaičius
- paslaugos / produkto sklaidos (prieinamumo, prieigos / parsisiuntimų internete) skaičius

Vertinant muzikos srities plėtros lauką, būtina sukaupti ir tokius rodiklius: koks yra muzikos projektų finansavimo poreikis ir kokia finansuojamų projektų dalis, muzikos sektoriui skiriamų valstybinių lėšų dalis.

Kiekybės faktorius gali būti pasitelkiamas ir kaip kriterijus, tiesiogiai sąveikaujantis su kiekybės indeksu (kuo didesnės pasiūlos – geresnio rezultato efektas: pavyzdžiui, esant kuo didesniai kompozitorių skaičiui, tikėtina ir daugiau gerų kompozitorių). Tolygaus geografinio pasiskirstymo rodiklis iš esmės daro įtaką užtikrinant muzikos sektoriaus tolygią plėtrą ir kokybę.

Anketa-klausimynas

Šio ekspertinio tyrimo metu parengta Lietuvos muzikos sektoriaus apklausos anketa-klausimynas buvo išplatinta įvairiems muzikos sektoriaus atstovams. Buvo siekiama gauti atsakymus apie požiūrį į muzikos sritį ir jos perpsketyvą, kultūrinio ir konkrečiai muzikinio lauko struktūrą, būklę¹³.

Remiantis anketa galima teigti, kad didžioji dalis Lietuvoje muzikos srityje veiklą vykdančių asmenų yra biudžetinių įstaigų darbuotojai, šias pareigas derinantys su kitomis pozicijomis nevyriausybinėse, verslo įmonėse ar paraleliai veiklą vykdančiais individualiai (su veiklos pažyma, pagal autorinę sutartį ir pan.). Muzikos lauke dominuojanti veiklos kryptis siejama su atlikimu bei pedagogo / lektoriaus / dėstytojo veikla; taip pat gausiai / paraleliai užsiimama vadovo, vadybininko funkcijomis. Tai skatina manyti, kad muzikos srities atstovai (atlikėjai, kūrėjai / autoriai) Lietuvoje yra priversti derinti kūrybinį ir vadybinį profilius.

Remiantis apklausa galima teigti, kad muzikos veiklų organizavimas nesikoncentruoja į didžiųjų miestų centrus, bet pasklinda po Lietuvos teritoriją bei taip pat veikiama užsienyje; tikėtina, kad tam įtakos turi ir pradėtos įgyvendinti regionų finansavimo programos. Atsakymai dėl finansavimo šaltinių problemos rodo, kad didžioji dalis muzikos srities paslaugų ir produktų yra iš dalies finansuojami nuosavomis lėšomis, o LKT parama nėra kritinė (be kurios veikla nebūtų vykdoma), bet yra veiklos įgyvendinimą stiprinanti ir kokybę gerinanti priemonė. Kita vertus, pastebimas nuosavų lėšų indėlis signalizuoja apie nepakankamą / per mažą biudžeto projektavimą muzikos srities veikloms.

LKT teikiamų ir finansuojamų paraiškų bei apklausos duomenys rodo, kad Lietuvos muzikos sektoriuje tendencingai dominuoja tokių renginių kaip koncertai (taip pat operos, muzikinio teatro pastatymai), koncertų ciklai-festivaliai bei prie šių renginių neretai prišliejami edukacinės paskirties renginiai kiekis. Atitinkamai gausiausiai veikiama klasikos ir šiuolaikinės / modernios muzikos srityse. Šios tendencijos rodo gana siaurą fokusavimąsi į vienos renginių grupės įgyvendinimą – tuo tikslu LKT vertėtų skatinti kitų iniciatyvų plėtrą ir rėmimą.

Pastebėta tendencija – muzikos paslaugų ir produktų turinys dažniausiai apsiriboja pažintine / ekspozicine kryptimi. Gerokai mažiau dėmesio skiriama tokioms veikloms ir produktams, kurie susiję su analitinio mąstymo ugdymu (gebėjimas analizuoti muzikos meno kūrinius / reiškinius / procesus, gebėjimas juos vertinti bendrame kontekste ir kultūros lauke, per kitus meno kūrinius ir pan.).

13 Apklausa buvo vykdoma 2019 m. gruodžio mėn. ir skirta Lietuvos muzikos sektoriuje veiklą vykdančioms asmenims: autoriams, atlikėjams, vadybininkams, organizatoriams, leidėjams, kritikams, prodiuseriams ir kitų sričių praktikams. Apklausa buvo anoniminė, pasirenkami atsakymai išdėstyti abėcėlės tvarka, iš viso 16 klausimų, daugelyje klausimų buvo galima žymėti kelis atsakymo variantus, taip pat pridėti savo komentarą, pažymėjus pasirinkimą „Kita“. Apklausa buvo aktyvi ir respondentai kviečiami atsakyti į klausimus nuo 2019-12-05 iki 2019-12-20. Po to dar sulaukta atsakymų iki 2020-01-05. Iš viso gauti 376 atsakymai.

Rekomendacijos

Vienas pagrindinių muzikos srities vykdomų veiklų tikslų turėtų būti siekis palaikyti nepriklausomo, modernaus muzikos meno idėją, plėtoti kokybiško ir intelektualaus laisvalaikio formas.

Siekiant išsiaiškinti į muzikos srities situaciją Lietuvoje, vykdant esamų duomenų paiešką ir sukauptų duomenų informaciją, buvo atkreiptas dėmesys, kad muzikos sferoje dar stokojama sukauptų ir susistemintų duomenų. Iki šiol nėra aišku, koks yra Lietuvoje registruotų, muzikos srityje veiklą vykdančių institucijų (viešosios įstaigos, asociacijos, kt. organizacijos) skaičius. Galima sakyti, Lietuvos kultūros tarybos bazėje dalis šios informacijos yra, tačiau skaičiai susiję tik su tomis organizacijomis, kurios yra pateikusios / teikia paraiškas į LKT finansavimo programas. Manau, būtina inicijuoti visuminę muzikos srityje įvairias veiklos formas vykdančių organizacijų apskaitą, kurios pagrindu būtų galima objektyviau įvertinti / apskaičiuoti šiai sričiai finansuoti skiriamų lėšų poreikį. Šiuo metu LATGA ir AGATA turimi skaičiai (apie 3 000 autorių ir 2 000 atlikėjų) vėlgi reikalauja tikslinimo, nes neatsispindi kad ir preliminariniuose, tačiau gana aiškiai muzikos sektoriaus situaciją parodžiusiuose anketos duomenyse. Taigi, siekiant įvertinti / apskaičiuoti muzikos srities veiklų apimtį ir poveikį, esamą situaciją ir poreikius, svarbu bendradarbiauti tiek su valstybės ir savivaldybės institucijomis, tiek su įvairiomis bendruomenėmis. Atitinkamai itin pravartu šalies mastu vykdyti / užsakyti tyrimus apie muzikos sektoriaus žinomumą / veiklų sklaidą, apie respondentų santykį su muzikos produktais, siūlomomis paslaugomis. Siekiant įvertinti aktualų lėšų poreikį muzikos sektoriaus veikloms, būtina atlikti galimybių studiją, kuri padėtų išsiaiškinti muzikos srities tinklo duomenis – tokius kaip bendra muzikos lauko apimtį ir mastelis, konkretus Lietuvoje veikiančių kūrėjų, atlikėjų, nacionalinių ir privačių institucijų / tiek edukacinių, tiek meno įstaigų / skaičius ir pan.

Lietuvos muzikos sektoriaus apklausa

Apklausa buvo vykdoma 16 kalendorinių dienų, 2019-12-05 – 2019-12-20 (keletas papildomų atsakymų pateikta iki 2020-01-05).

Gauti 376-ių respondentų atsakymai

Kvietimo tekstas

Apklausa rengia tyrėjai, vykdančios Lietuvos kultūros tarybos inicijuotą muzikos projektų ir muzikos raidos procesų stebėsenos bei analizės sistemos sukūrimą. Sistemos tikslas yra užtikrinti muzikos sektoriaus duomenų surinkimą bei panaudojimą efektyviai, įrodymais grįstam Kultūros rėmimo fondo lėšų paskirstymui ir Lietuvos kultūros tarybos veiklos valdymui. Šios sistemos kūrimo pagrindu taps apibendrinti muzikos sektoriaus apklausos duomenys.

Apklausa skirta Lietuvos muzikos sektoriuje veiklą vykdančioms asmenims: autoriams, atlikėjams, vadybininkams, organizatoriams, leidėjams, kritikams, prodiuseriams ir kitų sričių praktikams.

Apklausa yra anoniminė. Pasirenkami atsakymai apklausoje išdėstyti abėcėlės tvarka. Apklausa sudaro 16 klausimų. Daugelyje klausimų galima žymėti kelis atsakymo variantus. Prie kiekvieno klausimo galima pridėti savo komentarą, pažymėjus pasirinkimą „Kita / Other“.

Prašome Jus būti aktyvius, papildomai reikšti savo nuomonę, išsakyti lūkesčius ir teikti pasiūlymus, prie klausimų pažymėjus pasirinkimą „Kita / Other“ (teksto apimtis neribojama).

16 klausimų

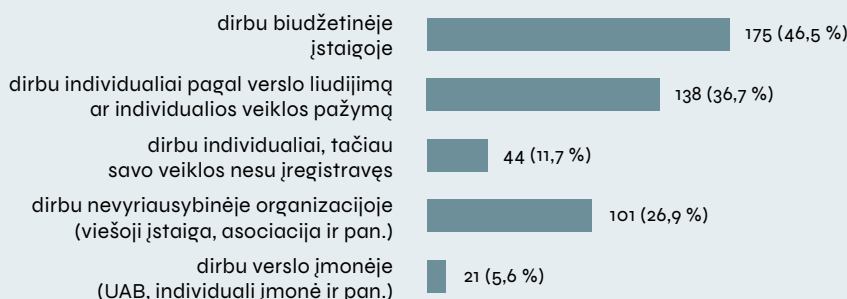
1. Kokia teisinė forma Jūs dirbate muzikos srityje?
2. Kokiomis veiklomis Jūs dažniausiai užsiimate, dirbdami muzikos srityje?
3. Kokias veiklas Jūs dažniausiai įgyvendinate ar kokiose veiklose dalyvaujate?
4. Kokių muzikos žanrų kontekstuose Jūs daugiausiai dirbate?
5. Kokioje teritorijoje Jūs dažniausiai dirbate ir vykdate savo veiklą?
6. Kokie pagrindiniai Jūsų veiklos finansų šaltiniai?
7. Ar esate teikę paraišką Lietuvos kultūros tarybai?
8. Ar Jūsų veiklai reikalingas Lietuvos kultūros tarybos finansavimas?
9. Ar esate patenkintas Lietuvos kultūros tarybos muzikos projektų finansavimo sistema?
10. Kokią svarbiausią problemą pastebite Lietuvos kultūros tarybos muzikos projektų finansavime?
11. Kokiais pagrindiniais kriterijais turėtų vadovautis Lietuvos kultūros taryba, vertindama muzikos projektus?
12. Kokie rodikliai yra svarbūs, vertinant valstybės lėšomis finansuojamų muzikos produktų ir paslaugų rezultata?
13. Kas, Jūsų manymu, yra muzikos profesionalas?
14. Kuris ar kurie iš toliau išvardytų muzikos žanrų susiję su profesionalia veikla?
15. Kokie rodikliai galėtų nusakyti Lietuvos muzikos sektoriaus plėtrą?
16. Kokioms viešojo gyvenimo sritims daro poveikį muzikos produktai ir paslaugos?

Apklausoje atsakymų suvestinė

Pirmas skaičius žymi atsakymą pasirinkusių respondentų kiekį, antras – procentą tarp visų į konkretų klausimą atsakiusių respondentų.

1. Kokia teisine forma Jūs dirbate muzikos srityje?

- dirbu biudžetinėje įstaigoje – 175 (46,5 %)
- dirbu individualiai pagal verslo liudijimą ar individualios veiklos pažymą – 138 (36,7 %)
- dirbu individualiai, tačiau savo veiklos nesu įregistravęs – 44 (11,7 %)
- dirbu nevyriausybinėje organizacijoje (viešoji įstaiga, asociacija ir pan.) – 101 (26,9 %)
- dirbu verslo įmonėje (UAB, individuali įmonė ir pan.) – 21 (5,6 %)

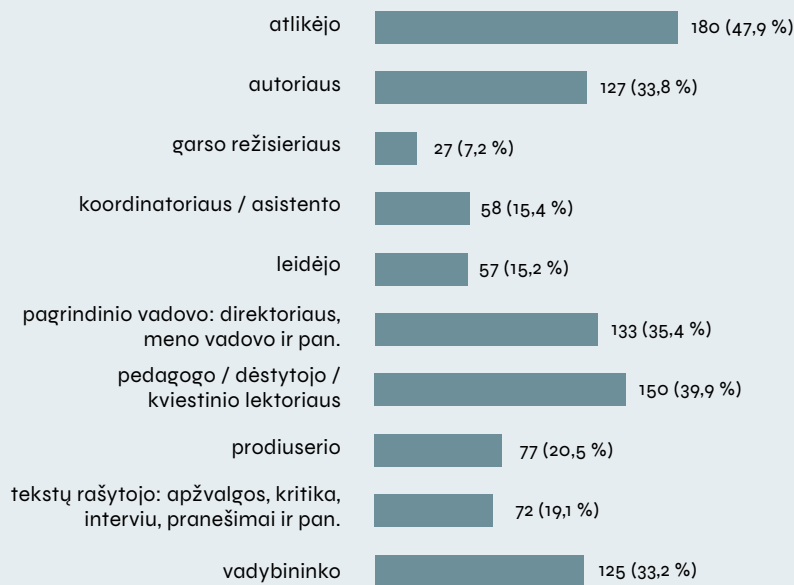

- kita – 23 (5,8 %)
  - pagal autorines arba paslaugų sutartis / dirbu pagal autorines, paslaugų sutartis / licencinės sutartys / priklausomai nuo projekto – kai reikia, išsiimu veiklos liudijimą, kartais pagal autorines, kartais pagal autorines licencines sutartis
  - nevyriausybines organizacijos vadovas / vadovauju nevyriausybinei organizacijai / turiu mažąją bendriją
  - laisvas menininkas / esu laisvas menininkas / kompozitorius
  - groju grupėje
  - nehonorarinė veikla / privačiai
  - studijuojau / moksleivis konservatorijoje
  - dirbau biudžetinėje įstaigoje, bet dabar jau esu pensijoje / esu pensininkas, todėl mano atsakymai dauguma atvejų bus apie praėjusius metus

2. Kokiomis veiklomis Jūs dažniausiai užsiimate, dirbdami muzikos srityje?

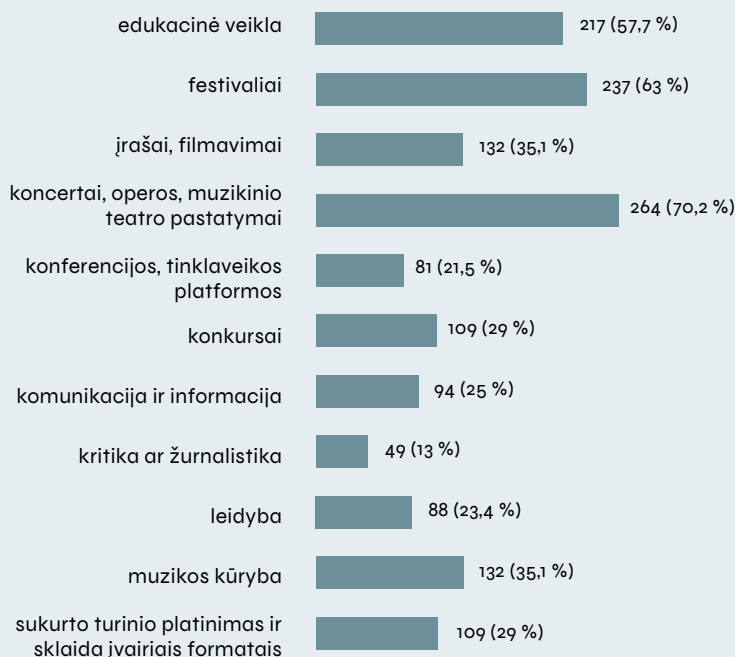
- atlikėjo – 180 (47,9 %)
- autoriaus – 127 (33,8 %)
- garso režisieriaus – 27 (7,2 %)
- koordinatoriaus / asistento – 58 (15,4 %)
- leidėjo – 57 (15,2 %)
- pagrindinio vadovo: direktoriaus, meno vadovo ir pan. – 133 (35,4 %)
- pedagogo / dėstytojo / kviestinio lektoriaus – 150 (39,9 %)
- prodiuserio – 77 (20,5 %)
- tekstų rašytojo: apžvalgos, kritika, interviu, pranešimai ir pan. – 72 (19,1 %)
- vadybininko – 125 (33,2 %)
- kita – 24 (6,0 %)

- Administruoju pardavimus į klasikinės muzikos koncertus / dainuoju, organizuoju koncertus, vertėjauju, rengiu informacinę medžiagą / pagrindinio vadovo / vadovo pavaduotojo / kultūrinės veiklos vadybininkas viešiesiems ryšiams / projekto vykdytojo, iniciatoriaus / organizatoriaus / organizatoriaus
- Chorų vadovės / grupės vadovo
- Koncertų ir radijo laidų vedėjo / radijo laidų vedėjo
- Mokslininko / jaunojo mokslo darbuotojo / mokslinė veikla
- buvau muzikos mokytojas, Šiaulių universiteto dėstytojas, profesorius, habil. daktaras, sukūriau savitą muzikinio ugdymo muzikos pamokose sistemą bendrojo lavinimo mokykloms ir ji nuo 1971 metų buvo įdiegta respublikos mokyklose, parašiau vadovėlių vid. mokyklų V–IX klasėms, mokymo programų, knygų mokytojams, netoli 200 įvairios tematikos straipsnių. Dabar esu ŠU profesorius emeritas.
- Garso dizainerio / apšvietėjo / su garso bei šviesų aptarnavimu
- Aranžuotojo; natų tvarkytojo / redaguotojo / instrumentuotojo, dirigento
- Instrumentų nuoma ir derinimas
- Klausytojo

3. Kokias veiklas Jūs dažniausiai įgyvendinate ar kokiose veiklose dalyvaujate?

- edukacinė veikla – 217 (57,7 %)
- festivaliai – 237 (63 %)
- įrašai, filmavimai – 132 (35,1 %)
- koncertai, operos, muzikinio teatro pastatymai – 264 (70,2 %)
- konferencijos, tinklaveikos platformos – 81 (21,5 %)
- konkursai – 109 (29 %)
- komunikacija ir informacija – 94 (25 %)
- kritika ar žurnalistika – 49 (13 %)
- leidyba – 88 (23,4 %)
- muzikos kūryba – 132 (35,1 %)
- sukurto turinio platinimas ir sklaida įvairiais formatais – 109 (29 %)

- Kita – 13 (3,3 %)
  - muzikinės laidos radijuje / muzikos transliavimas
  - literatūros vakarai, parodos / literatūros vakarai, parodos
  - repertuaro sudarymo ir kt.
  - Lietuvos dainų šventė / dainų šventės (chorų paruošimas)
  - dalyvauju religinės organizacijos veikloje, organizuoju ir atlieku bažnytinę muziką su mėgėjų (neprofesionalų) kolektyvais / religinė veikla
  - moksliniai straipsniai, studijos, tyrimai
  - administravimas / atlyginimo atlikėjams surinkimas ir paskirstymas

4. Kokių muzikos žanrų kontekstuose Jūs daugiausiai dirbate?

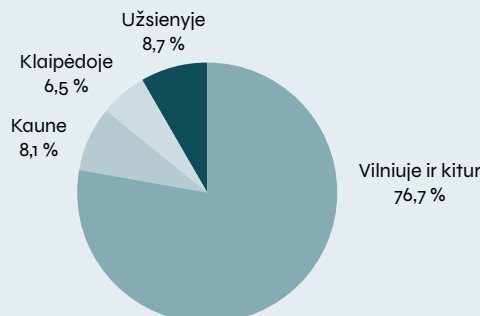
- alternatyvaus folkloro ir pasaulio muzikos – 70 (18,6 %)
- alternatyvos, „indie“ muzikos – 41 (10,9 %)
- džiazo – 71 (18,9 %)
- eksperimentinės kūrybos – 84 (22,3 %)
- elektroninės muzikos – 76 (20,2 %)
- klasikos – 213 (56,6 %)
- operos, muzikinio teatro ir pan. – 93 (24,7 %)
- popmuzikos – 73 (19,4 %)
- roko – 33 (8,8 %)
- šiuolaikinės modernios muzikos – 163 (43,4 %)
- tarpdisciplininių projektų – 107 (28,5 %)
- tradicinio folkloro – 40 (10,6 %)

- Kita – 32 (8,0 %)
  - muzika dramos spektakliams
  - teatro, kino, TV muzika / Teatras / media ir kino muzika-garsas
  - šiuolaikinės akademinės muzikos / šiuolaikinės akademinės / šiuolaikinės akademinės
  - senosios muzikos / senosios muzikos / senoji muzika, šokis bei teatras / baroko muzika, teatras, šokis / Renesanso, Baroko muzikos / grigališkasis choralas
  - Chorinė muzika / chorinės muzikos žanras, Dainų šventės / Lietuvos dainų šventės. mėgėjų menas / liaudies muzika, dainų šventės, konkursai / chorinė muzika, kur gali pasitaikyti ir popmuzika, ir džiazas, ir šiuolaikinė moderni, ir senovinė iki grigališkojo choralo
  - Pučiamųjų orkestrų / pučiamųjų muzika
  - *gospel* / *gospel*, klasikinės ir šiuolaikinės krikščioniškos muzikos / *klezmer*
  - Metalas / *punk*, *Crust*, *Death metal*, *Grindcore* / hiphopo / *reggae* / *Folk*
  - visų / kadangi daugiausiai metų dirbau vaikų muzikinio ugdymo srityje, tai daugiau ar mažiau teko padirbėti daugumoje šių žanrų
  - XVI–XIX a. muzikos tyrimai
  - mėgėjų meno

5. Kokioje teritorijoje Jūs dažniausiai dirbate ir vykdomė savo veiklą?

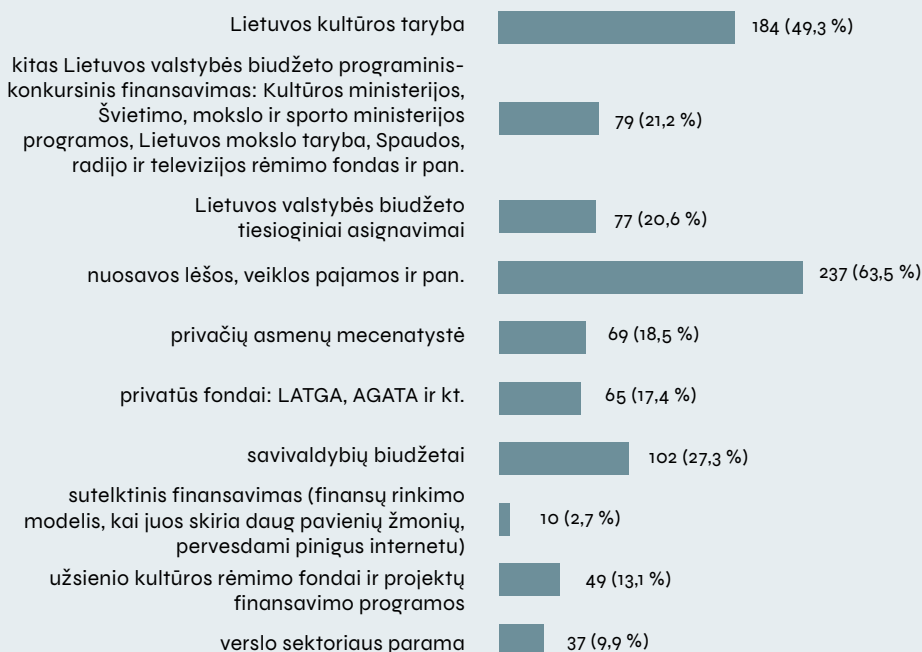
- Vilniuje ir kitur – 198 (76,7 %) + Kita: paprastai projektus ruošiamė sostinėje
- Kaune – 30 (8,1 %) + Kita: Kauno zona
- Klaipėdoje – 24 (6,5 %)
- Užsienyje – 32 (8,7 %)

- Kita – 198 (53,7 %)
  - Visoje Lietuvoje / visoje Lietuvoje / Lietuvoje / galutinis produktas pasiekiamas visoje Lietuvoje / Lietuvoje (regionai) ir Vilniuje / regionuose / regione / rr mažuose Lietuvos miesteliuose / daugelyje Lietuvos miestų / kitur Lietuvoje / skirtinguose miestuose / ir kituose respublikos miestuose / Lietuvos provincijoje / regionai / stengiuosi vykdyti kuo daugiau Lietuvoje / Lietuvos regionuose / įvairiose Lietuvos bažnyčiose ir kt. vietose / Lietuva / regionuose
  - konkretizuoti regionai:
    - Vilniaus apskrityje / tiek Vilniuje, tiek Kaune (50/50) / Vilniuje, rajonų centruose / Vilniuje, Kaune, Palangoje, Marijampolėje, Vilkaviškyje / Vilniuje, Šiauliuose, Kaune, Biržuose, ... / Vakarų Lietuvoje / Klaipėdos apskrityje / Klaipėdos apskrityje ir plačiau / Klaipėdos rajone / Mažosios Lietuvos regionai, Vilkyškiai / Palangoje, pajūrio regione / ir Šiaulių regione / Šiauliuose ir visoje Lietuvoje / Alytus / Alytus, Alytaus rajonas / Panevėžio regionas / Panevėžio / Panevėžio apskritis / Panevėžys / Panevėžyje / Mažeikiai / Kedainių rj. / Kėdainiai / Rokiškio rajonas, Panevėžio apskritis / Raseinių r. / Tauragėje / Zarasai / Vilkaviškio rajone / Ukmergėje / Plungė, Mykolo Oginskio rūmai
  - Neapibrėžta:
    - savo namuose, mažame miestelyje / mažesniame mieste / rajono centre
  - Lietuvoje ir užsienyje:
    - Lietuvoje ir užsienyje / visoje Lietuvoje ir užsienyje / Lietuvos teritorija ir užsienis / Lietuvoje ir užsienyje / Lietuvoje ir užsienio šalyse / Vilnius, Marijampolė, Lenkija / visoje Lietuvoje ir užsienyje / įvairūs projektai vykdomi visoje Lietuvoje, retkarčiais užsienyje / Vilniuje, Kaune, užsienyje / visas pasaulis / visose išvardintose vietose ir kitur / Lietuvoje ir užsienyje / įvairiuose Lietuvos miestuose ir užsienyje / taip pat ir užsienyje, Birštone, Raudondvaryje / Lietuvoje ir Baltijos šalyse
  - Užsienyje

6. Kokie pagrindiniai Jūsų veiklos finansų šaltiniai?

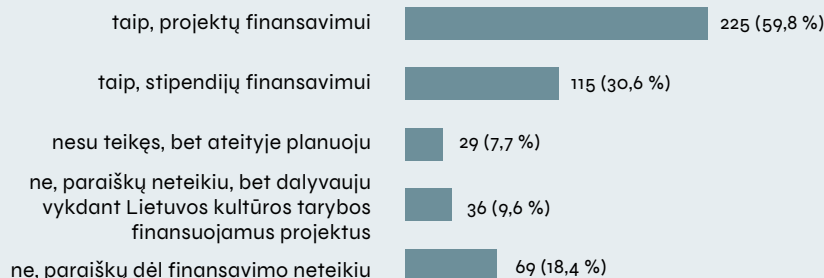
- Lietuvos kultūros taryba – 184 (49,3 %)
- kitas Lietuvos valstybės biudžeto programinis-konkursinis finansavimas: Kultūros ministerijos, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos programos, Lietuvos mokslo taryba, Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas ir pan. – 79 (21,2 %)
- Lietuvos valstybės biudžeto tiesioginiai asignavimai – 77 (20,6 %)
- nuosavos lėšos, veiklos pajamos ir pan. – 237 (63,5 %)
- privačių asmenų mecenatystė – 69 (18,5 %)
- privatūs fondai: LATGA, AGATA ir kt. – 65 (17,4 %)
- savivaldybių biudžetai – 102 (27,3 %)
- sutelktinis finansavimas (finansų rinkimo modelis, kai juos skiria daug pavienių žmonių, pervesdami pinigus internetu) – 10 (2,7 %)
- užsienio kultūros rėmimo fondai ir projektų finansavimo programos – 49 (13,1 %)
- verslo sektoriaus parama – 37 (9,9 %)

- Kita – 20 (5,0 %)
  - honoraras už koncertą / nežinau, man moka už užsakymą / reguliarus mėn. atlygis vargonuojant. LKT remiami renginiai, kurių organizatoriai samdo koncertams (t. y. netiesiogiai LKT gaunamos lėšos) / užsakovai atsiskaito už padarytus darbus (užskovų meniniai projektai, dažniausiai būna finansuojami įvairių šaltinių), savo asmeninius projektus įgyvendinu už savo asmenines lėšas, kurios gaunamos iš kitų ne su menais susijusių darbų / atlyginimai už darbą Šiaulių universitete, leidyklos *Šviesa* honorarai už leidinius / pasirodymai / užsienio festivaliai ir prodiuseriai
  - Pajamos iš Lietuvoje veikiančių organizacijų / kultūrinės spaudos turimos gana menkos lėšos
  - bilietai / pajamos už bilietus, menines paslaugas, renginių organizavimą / renginių lankytojų aukos / renginių lankytojų aukos /
  - Verslas
  - pensija, kartais stipendija
  - 2 % GPM / 2 proc. VMI parama
  - Neatlygintinai / jokių šaltinių, jau 12 metų, kai savo naujos kūrybos negaliu parodyti; pagrojami tik užsakyti kūriniai / nesu tikras, kiek pažymėti

7. Ar esate teikę paraišką Lietuvos kultūros tarybai?

- taip, projektų finansavimui – 225 (59,8 %)
- taip, stipendijų finansavimui – 115 (30,6 %)
- nesu teikęs, bet ateityje planuoju – 29 (7,7 %)
- ne, paraiškų neteikiu, bet dalyvauju vykdant Lietuvos kultūros tarybos finansuojamus projektus – 36 (9,6 %)
- ne, paraiškų dėl finansavimo neteikiu – 69 (18,4 %)

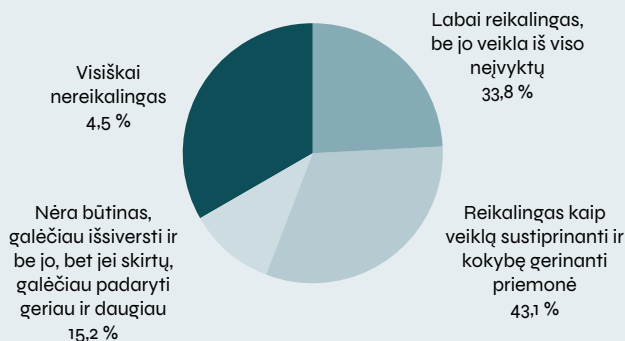

- Kita – 12 (3,0 %)
  - Rašau rekomendacijas
  - Šiomet teikiau pirmą kartą
  - strateginiam finansavimui / strateginiam finansavimui
  - asmeniškai ne, teikia darbdavys / asmeniškai nesu teikęs paraiškų. Planuoju teikti. Šiuo metu dalyvauju vykdant Lietuvos kultūros tarybos finansuojamus projektus / dalyvauju, vykdant LKT finansuojamus projektus
  - ne
  - vis dažniau įtvirtinama nuostata – nefinansuoti / stipendijos esu prašęs dukart, abu kartus nebuvo prašymas patenkintas, nepriklausomai nuo siūlomo turinio kokybės ir reikalingumo kultūros lauko spragoms lopyti / daugiau paraiškų nebeteikiu, nes laimi stumiami projektai, o projektų vertintojai kopijuoja idėjas, vėliau pateikdami jas kaip savas / paraiškas teikdavau, tačiau nustojau, nes gaunamas finansavimas (ypač jaunesnio amžiaus menininkams, ne institucijoms ar viešosioms įstaigoms) yra ganėtinai mažas, o popierizmo ir ataskaitų nemažai. Šiuo metu investuoju laiką į karjerą kitose srityse / versle, iš kurių vėliau planuoju remti savo asmeninius meninius projektus.

8. Ar Jūsų veiklai reikalingas Lietuvos kultūros tarybos finansavimas?

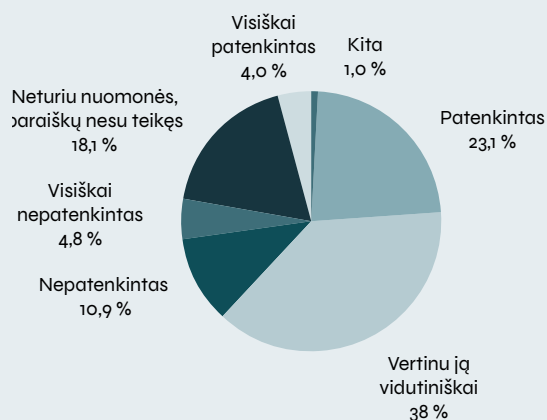
- labai reikalingas, be jo veikla iš viso neįvyktų – 127 (33,8 %)
- reikalingas kaip veiklą sustiprinanti ir kokybę gerinanti priemonė – 162 (43,1 %)
- nėra būtinas, galėčiau išsiversti ir be jo, bet jei skirtų, galėčiau padaryti geriau ir daugiau – 57 (15,2 %)
- visiškai nereikalingas – 17 (4,5 %)

- kita – 13 (3,9 %)
  - būtinas didesnis finansavimas / kai kuriems darbams gali prireikti / edukaciniams projektams, spektakliams LKT parama yra būtina / mane samdo įstaigos, kurias tiesiogiai finansuoja LKT ir pan. / šios paraiškos nesu teikęs, bet be tokio teikimo mano srities veikla negalėtų niekaip įvykti / reikalingas, bet finansavimas neužtikrina kūrinio atlikimo. Atlikėjai neįpareigoti atlikti naujus kūrinius.
  - Finansavimas reikalingas, tačiau jį gauti sudėtinga. Finansavimo modelis labiau pritaikytas įstaigoms, kurios nuolat teikia projektus ir kasmet vykdo tokią pačią veiklą. Naujiems projektams „be užnugario“ sunku prasimušti, pavieniams menininkams tokiu atveju būtina prašyti įvairių VŠĮ pagalbos (o tos egzistuojančios VŠĮ ne visada nori padėti pavieniams menininkams, nes turi savo projektus, kuriuos teikia kasmet) / kai kūriau moksleivių muzikinio ugdymo sistemą, būtų buvęs labai reikalingas, nes honorarai būdavo ypač maži. Dabar kas keleri metai išleidžiu po knygą (pvz., per pastaruosius metus išleidau dvi mano buvusių publikacijų periodikoje rinkinius „Muzikinio ugdymo labirintais“, o už vieną iš jų negavau jokio finansavimo. Rengiu ir dar vieną kitą knygą, bet finansavimo joms išleisti kol kas nesitikiu / buvo gyvybiškai reikalingas, tačiau po daugelio bandymų ir vieno viešo pasiūlymo teko suprasti, kad prašyti pagalbos Lietuvoje dar per anksti / visi projektai buvo nefinansuoti arba atmesti, tai rodo šios sistemos korupciją, ydingumą / neskirtas nė vienam rašytam projektui / kreipsiuos, kai ten dirbantys žmonės nustos lėšas dalinti „saviems“ ir „artimiems“
  - nežinau, per mažai domėjausi

9. Ar esate patenkintas Lietuvos kultūros tarybos muzikos projektų finansavimo sistema?

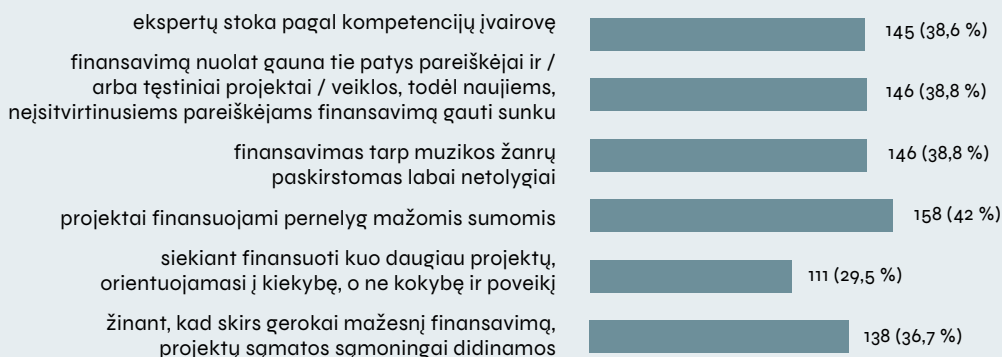
- visiškai patenkintas – 15 (4,0 %)
- patenkintas – 87 (23,1 %)
- vertinu ją vidutiniškai – 143 (38 %)
- nepatenkintas – 41 (10,9 %)
- visiškai nepatenkintas – 18 (4,8 %)
- neturiu nuomonės, paraiškų nesu teikęs – 68 (18,1 %)

- kita – 4 (1,1 %)
  - žiūrint kuriuo klausimu
  - Mėgėjų chorinė veikla beveik neremiama, o tai labai negerai atsispindi jų veikloje bei choriniame žanre. Keistas ir tas faktas, kad Klaipėdoje rengiamos Dainų šventės, į kurias suvažiuoja kolektyvai iš visos Lietuvos, yra neremiamos arba labai kukliai remiamos
  - Neturiu nuomonės / dar nežinau

10. Kokią svarbiausią problemą pastebite Lietuvos kultūros tarybos muzikos projektų finansavime?

- ekspertų stoka pagal kompetencijų įvairovę – 145 (38,6 %)
- finansavimą nuolat gauna tie patys pareiškėjai ir / arba tęstiniai projektai / veiklos, todėl naujiems, neįsitvirtinusiems pareiškėjams finansavimą gauti sunku – 146 (38,8 %)
- finansavimas tarp muzikos žanrų paskirstomas labai netolygiai – 146 (38,8 %)
- projektai finansuojami pernelyg mažomis sumomis – 158 (42 %)
- siekiant finansuoti kuo daugiau projektų, orientuojamasi į kiekybę, o ne kokybę ir poveikį – 111 (29,5 %)
- žinant, kad skirs gerokai mažesnę finansavimą, projektų sąmatos sąmoningai didinamos – 138 (36,7 %)

- kita – 50 (12.5%)
  - Vertinimo kriterijų problema:
Projektų vertinimo kriterijai turėtų būti dar išsamiau apibrėžti, kad ekspertai turėtų galimybę (privalėtų) objektyviau įvertinti paraišką / neaiškūs prioritetai, daug atsitiktinio ir proteguoto finansavimo / nuolat kinta reikalavimai ir paraiškoms, ir ataskaitoms – panašu į tekantį smėlį / pastebimas kai kurių prašomų eilučių nefinansavimas. Tai sumažina prielaidas tęstinio projekto tvarumui / nesilaikoma terminų, pinigai vėluoja / nuolatinė sistemos kaita, traktuočių ir sąvokų neapibrėžtumas, daugiaprasmiškumas, kategorijų trūkumas tam tikroms meno sritims, veikloms ar žanrams
  - Ekspertų problema:
trūksta profesionalaus ir globalaus skirstytojų žvilgsnio į kultūrą ir jos vertybes / didelė kompetencijos stoka / ekspertų iš neakademinių muzikos profesionalų lauko (*pop, rock*, tarpsritiniai projektai ir pan.) stoka / Turintys realią projektų organizavimo patirtį bei kompetenciją asmenys dažniausiai vadovauja mažoms kultūros įstaigoms, todėl nebetenka galimybės būti ekspertu. Taip ekspertų ratas netenka patyrusių asmenų. Ekspertų atrankoje patirtis turėtų būti gerokai svarbesnė nei diplomai ar išsilavinimo laipsnis, mano nuomone, auštasis išsilavinimas nėra būtinas, apie viską kalba nuveikti darbai / bene didžiausias sistemos veikimo trūkumas yra kolektyvinio ekspertų sprendimo anonimiškumas.

Sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas. Problema – ne ekspertų anonimiškumas, bet jų sprendimo motyvų nepaaiškinimas. Pareiškėjui nėra naudos iš pranešimo, kad ekspertai pagal kuri nors kriterijų vietoj galimų 30 balų skyrė tik 8. Kriterijai skelbiami kviečiant teikti paraiškas, taigi neabejotinai pareiškėjas stengiasi atliepti juos 100 procentų. Tai kur priežastis, kad pareiškėjai tuos pačius kriterijus suvokia šitaip priešingai negu vertinantieji projektą komisijos nariai? Privačiai bendraujant su komisijos nariais dažnai girdimas apgailestavimas, kad paraiškų teikėjai nemoka pasirinkti vertingų idėjų ir formuluoti argumentų. Jokios kitokios mokymų, konsultavimo formos nėra tokios efektyvios, kaip kuo gilesnė pateikto projekto analizė ir jo trūkumų įvardijimas

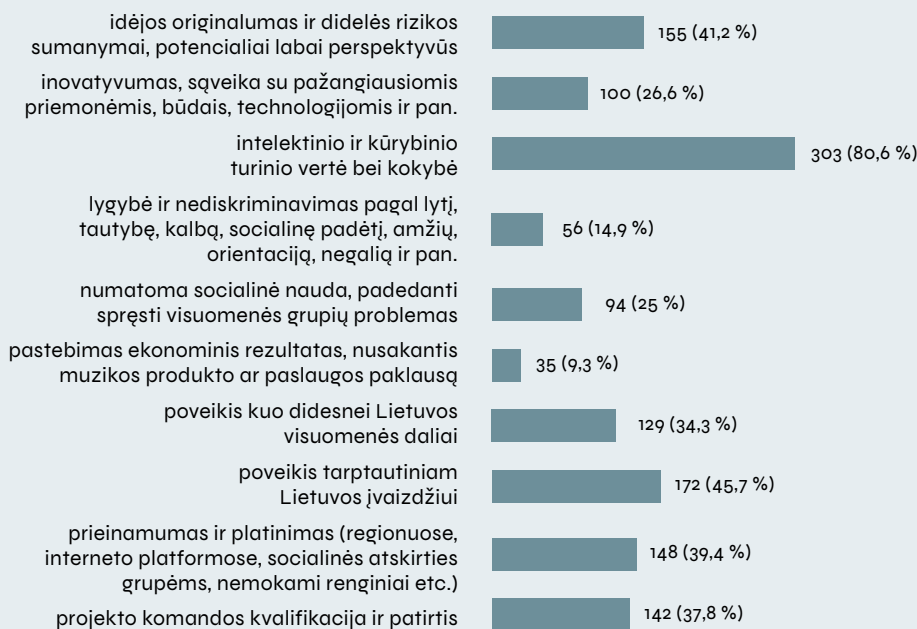
- Informacijos / sklaidos problema:
informacijos trūkumas / trūksta viešos ir pakankamai aiškos informacijos / mažai informacijos apie visus vykdomus projektus
- Kita:
dauguma projektų skirti juridiniams, bet ne pagal ind. veiklą dirbantiems fiziniams asmenims
koncertai, kurie remiami LKT, su nemokamu įėjimu žlugdo žmonių supratimą, kad „nemokamų“ renginių nėra. Už juos kažkas moka. Privačiai organizuojant koncertą be LKT / filharmonijos ir kitų įstaigų iniciatyvos žmonės nėra linkę įsigyti bilietus į koncertus pagal jų turinį (o ne pavardes, kaip Geniušas, Rubackytė ir t. t.)
- Regionų problema:
Vis dar koncentruojamasi į didmiesčius, o periferijos festivaliai lieka be dėmesio. Tolygios raidos programa nėra pajėgi finansuoti įdomių projektų, o sritiniuose jie paskęsta ir nesulaukia dėmesio / nepakanka dėmesio regionams / regionuose patvirtinami projektai paremti asmeniškumais, nėra šališko balsavimo. Savi žmonės savų neturėtų vertinti, kitaip neskaidrumo neišvengsime / pareiškėjų skirstymas pagal registracijos vietą ir neleidimas dalyvauti regione registruotoms įstaigoms tam tikrose programose, pvz., *Globali Lietuva*
- Lėšų problema:
finansų poreikis kur kas didesnis nei galimybės / pinigai paprastai neskiriami pakankamam projekto viešinimui, reklamos gamybos sąnaudoms, reklamos pozicijų įsigijimui, o tai yra tiesiogiai susiję su potencialiomis projekto pajamomis / sąžiningai užpildžius paraišką, be argumentų sumažinta parama dažnai projektą padaro neįgyvendinamą, pavyksta tik naudojant asmenines lėšas ir neskaičiuojant darbo valandų, taip neturėtų būti / „išpūstų sąmatų“ problema, kai žinant, kad skirs gerokai mažesnę finansavimą, projektų sąmatos sąmoningai padidinamos
- Abejonės / patarimai dėl finansuotinių objektų:
Geriau finansuoti reikėtų aukšto meninio lygio klasiką / nereikėtų finansuoti vienadienių niekalų, o išliekamąją vertę turintį meną / beveik neskiriama jaunajai muzikai kartai ugdyti / nėra lentynos „mėgėjams“, turime konkuruoti su profesionalais / ypač dosniu finansavimu išskiriami keli projektai, nesulaukę platesnio visuomenės pripažinimo / siauros

sritis, mažai pasirinkimo, ką finansuoja / keisti vertinimo kriterijai, per didelis susižavėjimas inovacijoms, chorinio žanro ir ypač Dainų švenčių nuvertinimas

- Kt. pobūdžio / neutralūs atsakymai:
- Norėjau pažymėti pirmus 5 atsakymus
- taip smulkmeniškai neanalizavau projektų finansavimo, nesu iškėlęs ir problemos, todėl sunku atsakyti / neanalizavau / negaliu pasakyti / nežinau, gal pastangų mane informuoti stoka / neturiu nuomonės / nesu įsigilinęs į klausimą / nežinau / neturiu nuomonės / apie finansavimą nesu girdėjęs / nestebiu Lietuvos kultūros tarybos veiklos / paraiškų nesu teikęs / neturiu nuomonės / nuomonės šiuo klausimu neturiu, nes nesusidūriau / nepastebiu problemų / esminių problemų nematau

11. Kokiais pagrindiniais kriterijais turėtų vadovautis Lietuvos kultūros taryba, vertindama muzikos projektus?

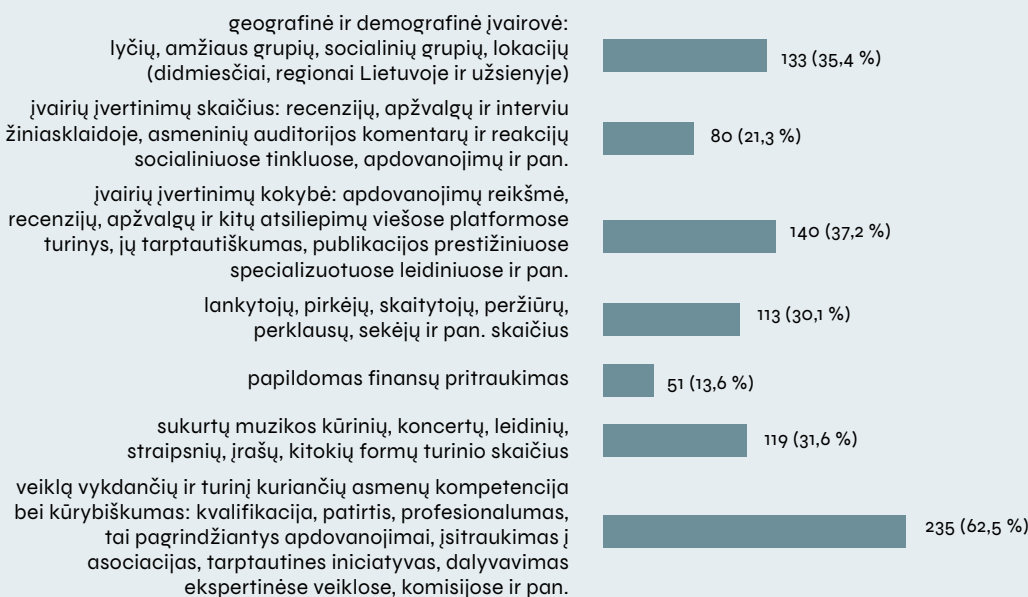
- idėjos originalumas ir didelės rizikos sumanymai, potencialiai labai perspektyvūs – 155 (41,2 %)
- inovatyvumas, sąveika su pažangiausiomis priemonėmis, būdais, technologijomis ir pan. – 100 (26,6 %)
- intelektualinio ir kūrybinio turinio vertė bei kokybė – 303 (80,6 %)
- lygybė ir nediskriminavimas pagal lytį, tautybę, kalbą, socialinę padėtį, amžių, orientaciją, negalią ir pan. – 56 (14,9 %)
- numatoma socialinė nauda, padedanti spręsti visuomenės grupių problemas – 94 (25 %)
- pastebimas ekonominis rezultatas, nusakantis muzikos produkto ar paslaugos paklausą – 35 (9,3 %)
- poveikis kuo didesnei Lietuvos visuomenės daliai – 129 (34,3 %)
- poveikis tarptautiniam Lietuvos įvaizdžiui – 172 (45,7 %)
- prieinamumas ir platinimas (regionuose, interneto platformose, socialinės atskirties grupėms, nemokami renginiai etc.) – 148 (39,4 %)
- projekto komandos kvalifikacija ir patirtis – 142 (37,8 %)

- kita – 21 (5,3 %)
  - įvairovė (žanrų, lyčių, apimčių, formatų, lokacijų etc.), naujumas ir originalumas įvairiais ar kuriuo nors vienu veiklos aspektu / socialinių ir ekonominių rezultatų adekvatumas: ne visos projektų idėjos gali būti įgyvendinamos siekiant poveikio kuo didesnei visuomenės daliai ar nediskriminuojant atskirų atskirties grupių.
  - Profesionalumas – ne tik projekto vykdytojų, bet ir idėjos. Inovatyvumas privalo būti siejamas su istorine patirtimi, intelektualumu / kuriamo produkto meninė, estetinė, edukatyvi ir pan. vertė / reikalingas ilgalaikės perspektyvos modeliavimas. Dažnai nevertinami projektai, kuriantys sistemingą, ilgalaikį poveikį sociumui.
  - prieinamumas ir konkurencingumas tarptautiniu mastu / projekto išliekamoji vertė ir tarptautiškumas. T.y., pvz., įrašų koprodukcija su globalią distribuciją turinčia prestižine leidybos kompanija turėtų būti vertinama ir remiama kur kas aukščiau nei vienadienis vietinis koncertinis renginys / sklaida užsienyje! taip pat parama studijoms kurtis
  - Meninis vertingumas, visuotinis pripažinimas, poveikis realiam visuomenės muzikinės kultūros ugdymui / giluminė muzikinė branda / LKT turėtų finansuoti respublikos lygio projektus, ne savivaldybių, ne mikrorajonų ar sodų bendrijos projektus / projekto istorija – kad nežlugtų ilgaamžiai ir geri projektai, prioritetą teikiant rotacijai
  - Turėtų būti skatinami tie autoriai, kurių darbai prisideda prie lietuvių kultūros tapatybės stiprinimo / pastangoms išlaikyti tradiciją, paveldą / didesnis dėmesys ir poreikiai nacionalinės kultūros paveldui, ypač Dainų šventėms regionuose / Lietuvos, o ne kitų šalių kultūros puoselėjimas
  - projektuose atsižvelgti į Vyriausybės patvirtintas kultūros programas / atitikimas vyriausybės patvirtintoms programoms
  - Į remiamų sąrašo viršų turėtų kilti projektai, turintys konkrečius pasirengusius juos įgyvendinti partnerius / bendradarbiavimo bei kofinansavimo intensyvumas

12. Kokie rodikliai yra svarbūs, vertinant valstybės lėšomis finansuojamų muzikos produktų ir paslaugų rezultatą?

- geografinė ir demografinė įvairovė: lyčių, amžiaus grupių, socialinių grupių, lokacijų (didmiesčiai, regionai Lietuvoje ir užsienyje) – 133 (35,4 %)
- įvairių įvertinimų skaičius: recenzijų, apžvalgų ir interviu žiniasklaidoje, asmeninių auditorijos komentarų ir reakcijų socialiniuose tinkluose, apdovanojimų ir pan. – 80 (21,3 %)
- įvairių įvertinimų kokybė: apdovanojimų reikšmė, recenzijų, apžvalgų ir kitų atsiliepimų viešose platformose turinys, jų tarptautiškumas, publikacijos prestižiniuose specializuotuose leidiniuose ir pan. – 140 (37,2 %)
- lankytojų, pirkėjų, skaitytojų, peržiūrų, perklausų, sekėjų ir pan. skaičius – 113 (30,1 %)
- papildomas finansų pritraukimas – 51 (13,6 %)
- sukurtų muzikos kūrinių, koncertų, leidinių, straipsnių, įrašų, kitokių formų turinio skaičius – 119 (31,6 %)
- veiklą vykdančių ir turinį kuriančių asmenų kompetencija bei kūrybiškumas: kvalifikacija, patirtis, profesionalumas, tai pagrindžiantys apdovanojimai, įsitraukimas į asociacijas, tarptautines iniciatyvas, dalyvavimas ekspertinėse veiklose, komisijose ir pan. – 235 (62,5 %)

- kita – 36 (9,0 %)
  - Kokybinis prioritetas:
  - minėtų ir panašių įvertinimų kokybė, efektyvus finansų panaudojimas / LKT komanda turi atpažinti potencialų deimantą, tai labai individualu, sunku įrėminti / sukurtų muzikinių produktų kokybė ir meninė vertė, bet ne skaičius. Kompetentingų asmenų įvertinimai, bet ne įvertinimų ir atsiliepimų viešose platformuose skaičius / kokybiniai parametrai pagal prioritetus, poveikio (impact) stiprumas pagal pačių teikėjų numatytus tikslus, originalios, vertę turinčios idėjos, inovatyvumas etc. /

renginių kokybei įvertinti svarbiausi rodikliai neturi būti vertinami pagal originalumą, o turi apimti kokybę meninę, edukacinę prasme ir pan. / kūrinių ir produktų kokybinė vertė / kokybė, profesionalumas, išliekamoji vertė / 1) išliekamoji vertė ir indėlis į muzikos, kultūros sritį; 2) tęstinoms veikloms: pažanga ir augimas

- perspektyvumas – reikia skatinti jaunų, dar nepripažintų muzikos kūrėjų ir atlikėjų veiklą, tokiu būdu nekuriant stambių ir žinomų kūrėjų monopolio, o užtikrinant įvairovę ir prieinamumą / dėmesys vaikų ir jaunimo muzikiniam švietimui
- profesionalumas ir meninis lygis, kūrybiškumas / meninis poveikis visuomenei, profesionalumas, kūrybingumas, novatoriškumas ir edukacija / praktinis gyvybingumas ir nauda visuotinės kultūros ugdymui / nauda visuomenei – supažindinimas, įtraukimas, įgalinimas / kiek veikla pritraukia ir įtraukia žmonių, jos apimtys šviečiant, lavinant ir ugdant
- istorinė vertė
- idėjos vystymo perspektyva ir ilgalaikis poveikis / idėjos kūrybiškumas, novatyvumas / įdomi idėja, kūrybiškumas, naujumas
- poveikio tikslinei grupei įvertinimas, tęstinumo galimybė, tikslų įgyvendinimas
- skaidrumas
- kvalifikacija, patirtis, profesionalumas, edukacinis momentas / kokybė ir profesionalumas. Apdovanojimai taip pat skiriami saviems / veiklą vykdančių ir turinį kuriančių asmenų kompetencija bei kūrybiškumas, kvalifikacija, patirtis, profesionalumas. Kūrybiškas žmogus NEPRIVALO dalyvauti asociacijose, ekspertinėse veiklose ir pan., tai atima kūrybos laiką / deja, kompetencijos vertinti pagal pateikiamus popierius dažnai nėra įmanoma, projektų rašytojai gali ir išvis neturėti jokio sąlyčio su projektu
- vertinimo rodiklis tik vienas – lietuvių kultūros tapatybės auginimas. Vertinti turi kritikai, o valstybė turi reaguoti. Taryba atliktų darbų nepajėgi įvertinti / indėlis į Lietuvos kultūrą (bet tam reikia tikrų ekspertų)
- labai sunku įvertinti, kada rezultatas yra pakankamai tinkamas, ypač menuose. Daugumą jų sunku objektyviais kriterijais apibrėžti. Mano manymu, ekspertai turi įvertinti visa ko meninį lygį, ypač šiuolaikiniuose, mažai pažintuose kontekstuose. Bet ir tai yra sunku arba net neįmanoma. Bet koks įvertinimas turi būti siejamas su naujumu ir originalumu.
- Atsakymų variantai per daug sugrupuoti. Atsakymą rinkčiausi „Veiklą vykdančių ir turinį kuriančių asmenų kompetenciją ir kūrybiškumas: kvalifikacija, patirtis, profesionalumas“. Norint sulaukti apdovanojimų arba kvietimo į komisijų darbą, reikia dirbti dešimtmečius. Dalyvavimas asociacijose nebūtinai atspindi asmens kompetencijas. Antras ir trečias pasirinkimas nelogiški, nes Lietuvoje neegzistuoja muzikinė kritika. Nėra recenzijų, apžvalgų ir žiniasklaidoje, kaip pastovaus ir nuoseklaus elemento. O pirkėjų skaičius neatspindi kultūros renginio vertės. Pvz., populiariausios operos arijos arba fortepijoninės sonatos visada sulauktų

dėmesio iš žymių atlikėjų, tačiau tai menkas kultūrinis indėlis į visuomenės kultūrinį ugdymą ir auginimą, kai publika gauna „tą, ką visada mėgsta valgyti“. Šnicelį.

- atitikimas kultūros politikoje nurodytoms kryptims ir vertybėms / veiklos turinio atitikimas
- Kiekybinis prioritetas:
Manau, svarbu liautis taikyti KIEKYBINIUS kriterijus, nes tokiu būdu – orientuodamiesi į dideles auditorijas – finansavimą teikia tik tam tikriems žanrams / vardams. Eksperimentika, pvz., tokiu atveju lieka nuošaly, nes auditorijos mažos.
- Kita:
Klausimai turi būti siejami su konkrečiu projektu. Kriterijai visi yra svarbūs atskirai, bet neturėtų būti dogma svarstant atskirą projektą / 12 skyriuje dominuoja kriterijai, būdingi popmuzikos žanrui, o kur visa kita muzika ir jai būdingi kriterijai?
- Nesuprantamas klausimas

13. Kas, Jūsų manymu, yra muzikos profesionalas?

- asmuo, turintis atitinkamą muzikos išsilavinimą ir įgijęs diplomą – 245 (65,2 %)
- asmuo, gaunantis atlygį už veiklą, susijusią su muzika – 141 (37,5 %)
- asmuo, kuriam muzika yra pagrindinė veikla – 191 (50,8 %)
- asmuo, neturintis muzikos srities diplomo, bet sukaupęs praktinę patirtį ir veiklą vykdamas nuosekliai – 131 (34,8 %)

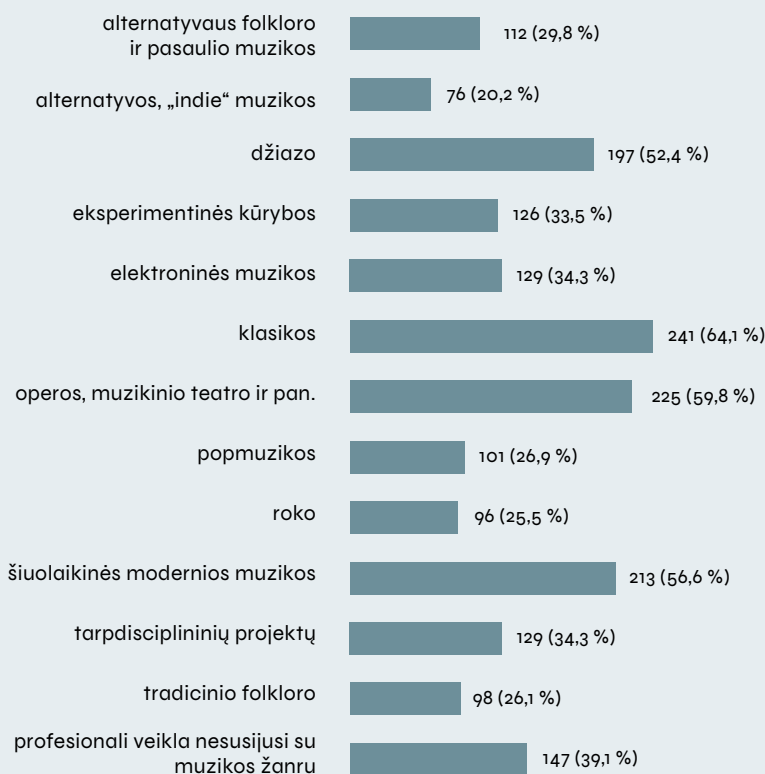

- kita – 38 (9,5 %)
  - Patirties prioritetas:
turintis ar neturintis muzikos išsilavinimą, bet sukaupęs praktinę patirtį ir veiklą vykdamas nuosekliai / asmuo, nepriklausomai nuo išsilavinimo kuriantis kokybišką produktą, turintis puikiai išvystytas muzikines kompetencijas ir įgūdžius, galintis groti ir iš natų, ir iš klausos, suprantantis vyraujančias tendencijas ir gebantis atpažinti tinkamus muzikinius sprendimus / profesionalo sąvoka platesnė, dar ji turi apimti ir įdirbį, vertybes bei profesinės etikos dalykus
  - Meninės vertės, pripažinimo prioritetas:
vykdomos veiklos kokybė (meninis lygis) / asmuo, kuriantis muzikinį MENO produktą, kurio vertė nėra vertinama skaičiais, bet turi išliekamąją vertę. Sprendžiant iš Tarybos sprendimų, tikrai ne tas, kurį Taryba laiko profesionalu / muzikos profesionalas yra asmuo, kurio raiška muzikoje vertinama kitų profesionalų / asmuo, turintis visuomenės pripažinimą / Asmuo, už savo darbus bei veiklas muzikos srityje įvertintas aukščiausiais respublikiniais bei tarptautiniais apdovanojimais. Asmuo, keičiantis muzikos sritį šalyje ir už jos ribų. Asmuo įgyvendinantis išskirtinius, kokybinius projektus ar veiklas, kurios turi didelę kultūrinę vertę visuomenei / tam tikro meistriškumo pasiekęs muzikas – diplomuotas ar ne, kurio veikla tinkama viešiesiems renginiams. Privatiems vakarėliams siūlantys programas žmonės gali laikyti muziką savo pagrindine veikla, tai gali būti pajamų šaltinis, bet muzikos profesionalo veikla turėtų būti priimtina viešuose renginiuose, atitikti tam tikrus meistriškumo kriterijus / asmuo, atliekantis savo darbą aukštu lygiu
  - Praktinė nauda:
  - Asmuo, darantis įtaką / asmuo, muzikos srityje dirbantis kaip geras specialistas, kuriantis naudą sektoriui ir visuomenei, nebūtinai turintis atitinkamą diplomą

- Asmuo pragyvenantis iš savo darbo – kūrybos. Iš esmės rimtosios muzikos profesionalams sąlygų visai nėra
- Išsilavinimo (ne)svarba
- asmuo, turintis atitinkamą muzikos išsilavinimą, įgijęs diplomą, kuriam muzika yra gyvenimo būdas ir raiškos sritis / asmuo, turintis ne tik universitetinį, bet ir specialųjį muzikinį išsilavinimą / Tas, kas nors vieną muzikinį periodą (baroką, Renesansą, vėlyvuosius viduramžius, XX a. pirmą pusę ir pan.) žino aukščiausiu lygiu, kad galėtų dėstyti akademijoje, o kokią vieną to periodo sritį ar atšaką – geriausiai Lietuvoje. Tai privalu, manau, ir atlikėjui, ir kompozitoriui, ir kritikui. Net ir roko muzikantas be tokių gilių žinių turi tik metus ar dvejus kūrybai, kiek ateina iš intuicijos / dauguma diplomuotų muzikantų nėra verti profesionalo statuso. Edukacijos sistema yra silpna ir ją pereiti gali bet kas, kas turi kantrybės išlaukti atitinkamą laiko kiekį, dėdamas minimalias pastangas
- diplomą muzikos profesionalui tikrai nebūtinai / asmuo, nebūtinai turintis srities diplomą, tačiau aktyviai vykdomas veiklą / išmanantis savo žanrą ir tuo gyvenantis. Diplomą dažniausiai nėra kriterijus / gali būti, kad jaunimo muziką, kino, medijų garso takelių projektus geriau vertina asmuo, praktikuojantis, bet neturintis specialaus muzikos diplomo
- Sisteminga / atsakinga / atsinaujinanti veikla:
Asmuo, nebūtinai turintis diplomą, tačiau turintis muzikinį išsilavinimą, nuosekliai vykdomas muzikinę veiklą / asmuo, turintis muzikos išsilavinimą, sukaupęs patirtį ir vykdomas veiklą nuosekliai / asmuo, nebūtinai turintis muzikos srities diplomą, tačiau sukaupęs praktinę patirtį ir veiklą vykdomas nuosekliai. Arba asmuo, nebūtinai turintis muzikinį išsilavinimą, tačiau kokybiškai vykdomas veiklą muzikos srityje / nuosekliai veikiantis muzikos srityje paskutinius trejus metus / atlikėjas arba kūrėjas, atliekantis darbą kūrybiškai, atsakingai ir rimtai, profesionaliai / asmuo, sukaupęs praktinę patirtį ir nuosekliai vykdomas vertingą (geros kokybės) veiklą / asmuo, kuris savo srityje nenuilstamai tobulinasi, domisi aktualiausia informacija / asmuo, nuolat besidomintis meno srities naujovėmis ir kūrybiškai jas taikantis savo veikloje
- Kita:
  - Asmuo, kuris pelnytai turi teisę vadintis savo srities specialistu dėl svarių argumentų
  - visų išvardintų parametrų junginys
  - laisvalaikio veikla / asmuo, kuris kuria garsų įvairovę / asmuo, kuriam jo profesija yra ir pašaukimas
  - pirmiausia sąmoningas, nieko nepaveikiamas žmogus, taip, tokių labai mažai, tačiau tik tokie žmonės visavertiškai, visaprasmiškai įvykdo savo projektus
  - Profesionalas dirba, ką reikia, mėgėjas dirba, ką nori
  - Ribos išsityrinė ir šių dienų kontekste nebežinai, kas yra muzikos profesionalas

14. Kuris ar kurie iš išvardytų muzikos žanrų susiję su profesionalia veikla?

- alternatyvaus folkloro ir pasaulio muzikos – 112 (29,8 %)
- alternatyvos, „indie“ muzikos – 76 (20,2 %)
- džiazo – 197 (52,4 %)
- eksperimentinės kūrybos – 126 (33,5 %)
- elektroninės muzikos – 129 (34,3 %)
- klasikos – 241 (64,1 %)
- operos, muzikinio teatro ir pan. – 225 (59,8 %)
- popmuzikos – 101 (26,9 %)
- roko – 96 (25,5 %)
- šiuolaikinės modernios muzikos – 213 (56,6 %)
- tarpdisciplininių projektų – 129 (34,3 %)
- tradicinio folkloro – 98 (26,1 %)
- profesionali veikla nesusijusi su muzikos žanru – 147 (39,1 %)

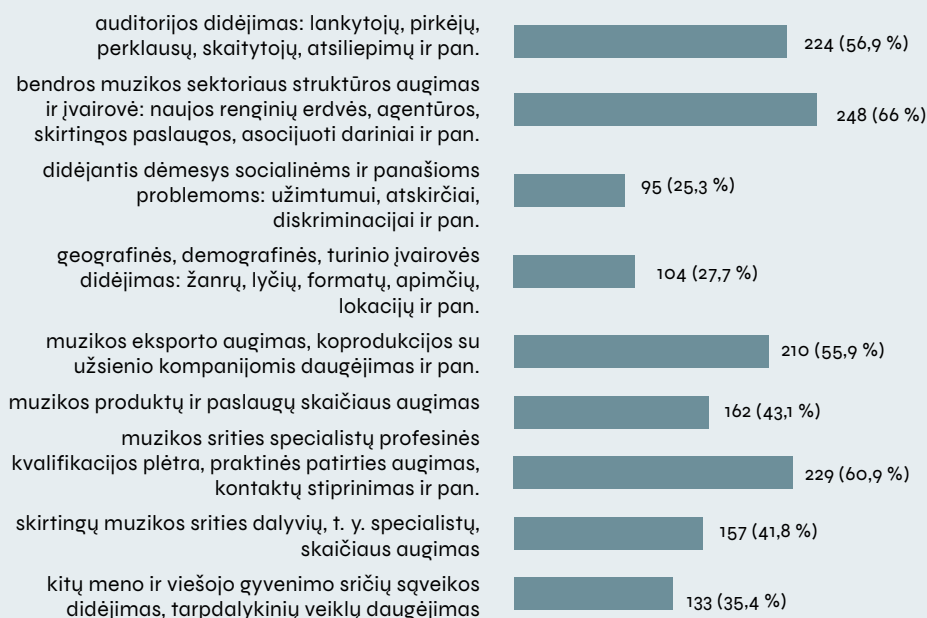

- kita – 43 (10,8 %)
  - Akademinės ir masinės muzikos kultūrų supriešinimas:
    - Ar masinės kultūros muzikos žanrai gali būti gretinami su intelektualia šiuolaikinės muzikos kūryba? Ar muzikos žanras, išsilaikantis iš komercinės veiklos, turi būti remiamas papildomai valstybės?
  - Išvardytų žanrų papildymas:
    - senoji muzika
    - šiuolaikinė akademinė muzika

- media, žaidimai
- undergraudo atstovai
- Atsakymo „profesionali veikla nesusijusi su muzikos žanru“ įtvirtinimas:
  - visi žanrai gali būti susiję / žanras nelemia profesionalumo / visos veiklos gali būti profesionalios / kvailas klausimas, bet kuris žanras gali būti daromas profesionaliai arba mėgėjiškai / ir arkliai aišku, kad profesionalu galima būti bet kuriame žanre. Pažymėjau visus iš principo / kiekviena veikla bet kurioje srityje gali būti atliekama profesionaliai ir kokybiškai / profesionalo sąvoka su muzikos žanru neturėtų būti siejama / visi / kiekviename žanre ar stiliuje galimas profesionalumas / visi, iskyrus paskutinį, gali būti siejami su profesionalia veikla. Žanras nieko nenusako / muzikinės produkcijos profesionalumas nepriklauso nuo žanro / visos išvardintos sritys gali būti susijusios su profesionalia veikla / nė vienas žanras neturės vertės, jei bus atliktas neprofesionaliai. Labai keisti skirstymo kriterijai / visi žanrai gali būti susiję su profesionalia veikla / visi / kiekviena įvardinta sritis turi savo profesionalus ir įvairaus lygio diletantus / visi / visi žanrai yra galimi, jei tai daroma rimtai ir atsakingai / visi, jei turi išsilavinimą ir vykdo veiklą nuosekliai / visi / nemanau, kad žanro apibrėžimas apibrėžia veiklos profesionalumą. Profesionalai gali būti ir popmuzika, kaip ir klasikinė muzika gali būti neprofesionali / įvairių / visų muzikos žanrų srityse gali veikti ir profesionalai, ir mėgėjai / galėčiau žymėti visas, tiesiog tai priklauso nuo paties atlikėjo išsilavinimo toje srityje, o ne žanro / visi / kiekvienas gali būti savo žanro profesionalas / visa, kas atliekama profesionaliai, kokybiškai tą žanrą / visa išvardyta veikla (išskyrus paskutinį), jei ji atliekama kokybiškai (profesionaliai) / visi šie žanrai gali būti siejami su profesionalia veikla / visiems žanrams reikalingas profesionalumas / visi išvardinti muzikos žanrai susiję su profesionalia veikla, nes profesionalumas neturi žanro. Ar veikla profesionali, ar neprofesionali, nusprendžiama pagal tai, kaip ji vykdoma, atliekama. Ir nuo žanro tai visiškai nepriklauso / Keistas klausimas... kai kurie atsakymai net nesusiję su klausimu. Visi gali būti profesionalais. Operos orkestro muzikantas – profesionalas, o, pvz., Veronika Povilionienė – ne? Klausimą performuluokite / visi gali būti. Svarbu, kas tą veiklą vykdo. Paskutinis atsakymas keistas / gali būti iš esmės visos veiklos, jei jos vykdomos profesionalų – nuolat dirbančių ir tobulinančių savo įgūdžius bei gaunančių už tai atlygį
- Profesionalumą parodantys kiti aspektai:
  - bet kuri veikla, kurios atstovas gauna nuolatinį atlygį
  - muzikos žanras nenurodo profesionalumo. Profesionalumą nurodo idėjos kokybė ir jos įgyvendinimas
- Kita:
  - bet kas, kas pasitelkdamas organizuotą garsą įtraukia kitus asmenis ir iš šios veiklos gauna nuolatinių pajamų
  - Visi žanrai gali būti susiję, bet šiuo laiku Lietuvoje nė vienas iš jų nėra susijęs

15. Kokie rodikliai galėtų nusakyti Lietuvos muzikos sektoriaus plėtrą?

- auditorijos didėjimas: lankytojų, pirkėjų, perklausų, skaitytojų, atsiliepimų ir pan. – 224 (56,9 %)
- bendros muzikos sektoriaus struktūros augimas ir įvairovė: naujos renginių erdvės, agentūros, skirtingos paslaugos, asocijuoti dariniai ir pan. – 248 (66 %)
- didėjantis dėmesys socialinėms ir panašioms problemoms: užimtumui, atskirčiai, diskriminacijai ir pan. – 95 (25,3 %)
- geografinės, demografinės, turinio įvairovės didėjimas: žanrų, lyčių, formatų, apimčių, lokacijų ir pan. – 104 (27,7 %)
- muzikos eksporto augimas, koprodukcijos su užsienio kompanijomis daugėjimas ir pan. – 210 (55,9 %)
- muzikos produktų ir paslaugų skaičiaus augimas – 162 (43,1 %)
- muzikos srities specialistų profesinės kvalifikacijos plėtra, praktinės patirties augimas, kontaktų stiprinimas ir pan. – 229 (60,9 %)
- skirtingų muzikos srities dalyvių, t. y. specialistų, skaičiaus augimas – 157 (41,8 %)
- kitų meno ir viešojo gyvenimo sričių sąveikos didėjimas, tarpdalykinių veiklų daugėjimas – 133 (35,4 %)

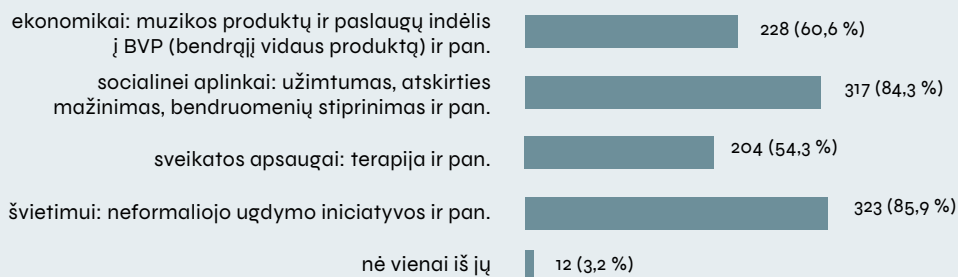

- kita – 23 (5,8 %)
  - klausimas, kokios plėtros mums reikia: ar kad visko būtų kuo daugiau, ar ir kokybės?
  - Kokybinis prioritetas:
    - Kokybė. Tik ją nustatyti labai sunku / ne skaičiaus augimas, bet kūrinio, renginio, vykdomo projekto kokybė duoda pridėtinę vertę
  - Kiekybinis prioritetas:
    - poveikis plėtrai ir fragmentacijai / klausytojų skaičius rimtuose koncertuose ir bilietų pirkimas, o ne koncertų be bilietų statistika
  - Finansinis aspektas:
    - finansavimo, atlyginimų muzikantams ir kultūros vadybininkams augimas siekiant, kad būtų galima oriai išgyventi vien iš darbo muzikos srityje
  - Kvalifikacijos / įvertinimo prioritetas:
    - profesiniai įvertinimai nacionaliniu ir tarptautiniu mastu / tarptautinis Lietuvoje sukurtų muzikos produktų pripažinimas / profesionalų kvalifikacijos augimas, veiklos kokybė / atsiradimas profesionalių, išmanančių šiuolaikines technologijas dėstytojų LMTA, kurių neatsirado per šiuos beveik 30 metų, profesionalių elektroakustinės, kompiuterinės muzikos ekspertų, specialistų vis dar nėra nė vieno iš akademinės LMTA bendruomenės / muzikos mokytojų kvalifikacijos kėlimas
  - Auditorijos prioritetas:
    - Labai svarbu Lietuvoje užsiauginti, stiprinti, plėsti auditoriją ir klausytojus, kurie gebėtų ir norėtų domėtis profesionalų veikla, pasiekimais ir įvairiais kitais renginiais, juos vertinti / platėjantis visuomenės požiūris į meną ir menininką bei pozityvesnis vertinimas
  - Kita:
    - mažėjantis domėjimasis tradicine klasikine muzika
    - muzikos terapija
    - kino, garso takelių paklausos didėjimas, *netflix* ir t. t.
    - Visais aspektais galima būtų nurodyti pozityvių pokyčių – ir kiekybinių, ir kokybinių / visi / apskritai visi rodikliai / visi išvardinti kriterijai
    - Kaip muziką apskritai galima sieti su kokiais nors rodikliais? Tai technokratinio mąstymo bejėgiškumas / visi išvardinti punktai yra klidesiai. Muzikos sektorius – tai svarbus ir būtinas kultūros lauko atributas. Šiuo metu, deja, fragmentizuojamas į mažai tarp savęs tesusisiekiančius rimtosios ir popmuzikos laukus, tarp kurių – neabejotinai – savo įtaka popsas ima viršų. Rimtojoje muzikoje taip ir nėra nei rimto s vadybos, nei rimto mecenavimo. Ir kultūros taryba lieka kone reliktiniu sovietinio paskirstymo įrankiu. Tada, kai viskas suverta ant ekonominio naudingumo šakių, muzika ir apskritai menas lieka pačiame nuošaliausiame visuomenės savimonės pakraštyje

16. Kokioms viešojo gyvenimo sritims daro poveikį muzikos produktai ir paslaugos?

- ekonomikai: muzikos produktų ir paslaugų indėlis į BVP (bendrąjį vidaus produktą) ir pan. – 228 (60,6 %)
- socialinei aplinkai: užimtumas, atskirties mažinimas, bendruomenių stiprinimas ir pan. – 317 (84,3 %)
- sveikatos apsaugai: terapija ir pan. – 204 (54,3 %)
- švietimui: neformaliojo ugdymo iniciatyvos ir pan. – 323 (85,9 %)
- nė vienai iš jų – 12 (3,2 %)

- kita – 45 (11,3 %)
  - Poveikis asmenybei:
    - muzika (tikroji) formuoja asmenybę / skonio formavimui / tolesnei meno plėtotei, visuomenės estetiško skonio brandai, kritinei minčiai vystyti / svarbiausia, kad muzika žmones darytų žmonėmis / reikia išugdyti poreikį rimtiems koncertams, o ne balabaikoms. Reikia ugdyti KULTŪROS VARTOJIMO KULTŪRĄ / dvasiniam gyvenimui, tapatybės suvokimui, visuomenės sutelktumui, bendruomeninėms iniciatyvoms, valstybingumui, laisvalaikiui ir darbo kokybei / žmonių muzikinei ir visuotinei kultūrai / muzika yra visuomenės kultūros rodiklis. Ir daro kolosalų poveikį asmenybei. Visa kita niekai. Apskritai anketos klausimai nevykę. Atleiskite
    - muzika (ar bet koks kitas menas) parodo individo ar žmonių grupės / miesto / valstybės kultūros lygį. Tai gali paveikti (ir, manau, veikia) visas viešojo gyvenimo sritis. Problema yra tai, kad poveikis gali būti tiek teigiamas, tiek neigiamas. Dabartinė Lietuvos (ir pasaulio) situacija yra tokia, kad į meną žiūrima kaip į pardavimo produktą, dėl to finansavimai skiriami ten, kur manoma, kad pinigai sugrįš, – bukiems, lengviems, šabloniniams produktams. Tai užima rinką ir bukiną žmonių sensorius, žemina intelekto ir kultūros lygį. Tikras menas tapo niša, kuri yra taip atskirta nuo bendros populiacijos, kad visa vertės turinti cirkuliacija vyksta didesnėse ar mažesnėse uždaroje bendruomenėse, kurios paprastai yra savęs finansuojamos ir jokio pelno negauna. Tai verčia gerus ar potencialiai gerus menininkus pasirinkti šabloninį kiekybės kelią vien tam, kad turėtų už ką gyventi. Kultūrinis finansavimas turi remti šalies kultūrą, o ne šalies ekonomiką.

- Psichikos sveikatai / asmenybės ugdymui / nepamirėta religinė muzika... Jos poveikis neįkainojamas!!! Deja, ji nefinansuojama (su keliomis išimtimis) nei bažnyčios, nei valstybės / muzika ar jos produktai atlieka šias funkcijas: švietimas, edukacija, pasaulėjautos tobulinimas, asmenybės progreso skatinimas, komunikavimas, terapija, meditacija, žadina fantaziją, kūrybą, asmenybės laisvę ir kt.
- Poveikis šalies mastu:
  - Valstybės prezentacija / kultūrai, šalies įvaizdžiui, turizmui / kultūra yra tai, kas skiria valstybes vieną nuo kitos / nuo aukštosios kultūros plėtros prasideda ekonominiai santykiai tarp pasaulio valstybių / Lietuvos muzikos žinomumui užsienyje; muzikos skonio ir supratimo ugdymui / lietuviškos tapatybės stiprinimas / įvairiapusis muzikos atlikimo-klausymo-kritikos plėtojimas turėtų daryti poveikį kultūrai pačia plačiausia žodžio prasme. Lygiai kaip ir dailė, poezija. Lietuvoje kultūros vartotojų (baisus žodis!) skaičius nenumaldomai traukiasi / kokybiškam laisvalaikiui, edukacijai, bendram visuomenės kultūros (plačiąja prasme) augimui / mentalitetui, psichologiniam šalies klimatui
  - Poveikis verslo sektoriui:
    - 1) verslo sektoriui; 2) rekreacijai ir turizmui; 3) Lietuvos tarptautiniam įvaizdžiui / 1 €, investuotas į kultūrą, duoda 10 € grąžą / verslo organizacijų vadovų, versle dirbančiųjų kultūriniam švietimui / verslo organizacijų vadovams, versle dirbantiesiems / verslui daro pridėtinę vertę, nes po renginių žmonės dažnai užsuka į kavines, restoranus ar jie teikia paslaugą koncertinėse įstaigose
  - Poveikis visoms sritims:
    - visoms / reikia / muzikos produktai, ypač kūryba ir dėmesys žmogaus kūrybingumui, daro patį svarbiausią teigiamą poveikį visoms kitoms gyvenimo sritims / visoms / kultūrinė terpė turi ilgalaikį poveikį visoms gyvenimo sritims, o projektinis finansavimas kultūrą paverčia fragmentuota ir sunkiai prognozuojama / galbūt visoms, nors Lietuvoje gal ir ne / potencialiai poveikis gali būti susijęs su bet kuria sritimi. Pvz., koncertas kalėjime – sąsaja su penitenciarine sistema / Nesu tikra(s) dėl pirmo punkto, bet tikriausiai ir ekonomikai / socialinis ir ekonominis poveikis (visos sritys horizontaliai) / visoms. Gyvename pasaulyje, kuriame kiekvieną žingsnį lydi muzika / visoms / skirtingi muzikos produktai ir paslaugos turi patį įvairiausią poveikį visuomenei / jei būtų didesnė rinka, tuomet darytų įtaką visoms
  - Kita:
    - Galima išvardinti daug sričių, kuriose šiandieną bloga muzika daro didelę žalą.
    - Daro per mažai. Didžioji dalis finansuojamų projektų turėtų būti ne komerciniai, o vertingi visuomenei, tačiau yra nuostolingi dėl savo pobūdžio.
    - Muzikos paslaugų nėra ir negali būti. Menas ir kūryba nėra paslauga.

- Žmonių dvasios, intelektualumo, kultūrinio išprusimo, vidinio turtingumo per muzikos kultūros patirtį negalima pamatuoti vien ekonomikos indėliu ar paklausumo matu. Kitaip klasikinė kultūra bus to paties lygio, kaip ir tragiškas televizijos pavyzdys:
- pataikauti vidurkiui ar žemiau jo. Tą dieną baigsis mano pašaukimo poreikis Lietuvoje. Kažkodėl Vakarai, nors kovoja su tomis pačiomis tendencijomis ar problemomis, bet visuomenės kultūringumas ir kultūros poreikis dar kažką gelbsti.
- Atkreiptinas dėmesys, kad net šioje anketoje yra gerokai daugiau siūlomų pasirinkti atsakymų apie kiekybę nei apie kokybę. Ar tikrai muzika kuriama galvojant apie kuo daugiau klausytojų? Apie jos indėlį į BVP? Apie lyčių lygybę ir panašiai? Ar tikrai tokia nuostata nėra didžiausia mūsų problema? Ar tikrai menas turi teikti praktinę naudą, kurią galima pasverti ir suskaičiuoti? Ir tik tokiais kriterijais įvertinti jos reikšmingumą? Ne, tai nei Kultūros tarybos, nei anketą rengusiųjų kritika. Tai samprotavimai, skatinantys tokią diskusiją.

